

LONDON, 20. JUNIJA 1974

LETO XXVII. STEV. 418.

ZA TUJE KORISTI

Lani marca so bile občinske volitve na Koroškem. Po dolgem oklevanju in zaradi moralnega pritiska mladih slovenskih rodov so se slovenski politični vodniki odločili za samostojen volilni nastop: slovenske liste so prodrle v vseh občinah; dobile so 3908 glasov in 40 občinskih mandatov. Po tolikih letih preganjanja, zapostavljanja in neonacističnega izzivanja, kateremu sta kumovali obe glavni avstrijski politični stranki, je bil ta uspeh zaupnica slovenskemu vodstvu - obenem pa praktično in konkretno opozorilo Ljubljani in Beogradu, da so Slovenci na Koroškem še živi, da si upajo s svojimi barvami na dan in da "umreti nočejo."

Prihodnje leto bodo na Koroškem deželnozborske volitve. Po občinskih uspehih lani se zdi samo naravno in logično, da koroški Slovenci poskusijo svojo srečo tudi leta 1975. Naši starejši naročniki se bodo morda spomnili politične analize našega koroškega dopisnika tam v petdesetih letih, ki je že tedaj zaključeval in svetoval, da bi kazalo stopiti na plan s samostojno listo. Kot so bili tedaj njegovi zaključki politično preuranjeni, je tak nastop danes več kot nujnost, saj doraščajo cele generacije mladih rodov, ki se zavedajo svojega slovenskega izvora. Narodni zločin bi bil, če bi jih ignorirali.

To in še kaj je moral imeti v mislih Narodni svet koroških Slovencev, ki je proti koncu maja naznanil, "da je samostojni nastop koroških Slovencev pri deželnozborskih volitvah 1975 najbolj učinkovita možnost uveljavljanja narodnostnih in socialnih interesov koroških Slovencev. Zato je predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev soglasno sklenilo, da bo Narodni svet koroških Slovencev sooblikoval primerno platformo za samostojni nastop ter ga bo z vsemi močmi podprl."

Preden pa je Narodni svet koroških Slovencev stopil na plan s svojim proglasom, se je posvetoval s slovenskimi socialisti in komunisti, ki so organizirani v Zwitterjevi Zvezi slovenskih organizacij. Čeprav so mnogi pričakovali, da tu ne bo nobene težave in da je skupen narodni nastop - tem bolj po lanskem občinskem uspehu - vendar razumljiv, saj ima močno podporo v širokih ljudskih plasteh, so se le nekateri bali, da ne bo šlo vse tako gladko. Tem se je namreč zdelo oklevajoče stališče Ljubljane in Beograda nekam sumljivo, saj se razen nekaj platoničnih izjav v prid koroških Slovencev - kljub spontanim ljudskim simpatijam matičnega naroda - Jugoslavija ni na mednarodnem področju nikoli odločno in glasno postavila na stran koroških Slovencev in zanje kot sopodpisnica avstrijske državne pogodbe terjala naravne pravice.

Pokazalo se je, da so imeli ti neverni Tomaži - prav: Zveza slovenskih organizacij je sklenila, da prihodnje leto ne misli samostojno na volitve, češ da bi tak nastop pomenil "preštevanje manjšine." Če pa ta izgovor le ne bi bil dovolj prepričljiv, - in širokih slovenskih plasti seveda ni prepričal, - so še dodali, da je narodnostni boj samo del splošnega boja za napredek in demokracijo, ki da ga ni mogoče voditi izolirano ampak le povezano z "demokracijskimi" silami - v preprostem slovenskem jeziku rečeno, samo v povezavi z nemškimi (ali italijanskimi) socialisti in komunisti. Tako so Zwitterjeve oprode in njihovi doglavniki v Ljubljani ponovno pokazali, da so v bistvu bili, so in bodo vedno ostali hlapci tujih interesov, plačanci tujih partij in izdajalci lastnega naroda, ki je na tej zemlji živel preden je bilo kaj duha in sluha o kakšnem Marksu ali Leninu; narod, ki si je sam volil svoje vojvode in postave, narod, ki je vse do druge svetovne vojne vedno nastopal s samostojno listo na volitvah, narod, ki je to hotel storiti tudi leta 1945 po zmagoviti vojni - pa je prišla zapoved iz Ljubljane, da je treba voliti avstrijsko komunistično partijo.

Trdno smo prepričani, da je slovensko ljudstvo na Koroškem končno spoznalo to protinarodno igro komunistične doglavniške Ljubljane in poglavniškega Beograda in da bo na deželnozborskih volitvah prihodnje leto kot en mož podprlo samostojno slovensko listo in pljunilo v obraz tujim plačancem, ki so jim mar samo lastne osebno-partijske koristi - na narod pa se požvižgajo!

GRENAK KRUH

Kako komunisti razumejo človeške pravice in kako zadevno Deklaracijo izpolnjujejo, priča naslednji majhen, a značilen dogodek:

Alojzij Cestnik iz Ptuja se bavi z vremenoslovjem in redno objavlja svoje napovedi v krajevnem tedniku že dvajset let. Ker je bilo to poročanje očitno dobro, so Cestnika letos februarja povabili k sodelovanju tudi pri NEDELJSKEM DNEVNIKU v Ljubljani, nakar jim je pričel pošiljati vremenska poročila.

Toda Alojzij Cestnik je kristjan in kot takega ga ni sram javno povedati, da veruje. Ljubljanski tednik DRUŽINA objavlja vsak teden rubriko "Kaj mi pomeni Jezus iz Nazareta," pri kateri je tudi Cestnik bil povabljen, da pove svoje mnenje.

4. junija je pa dobil od urednika NEDELJSKEGA DNEVNIKA Marjana Remica pismo, ki prekinja sodelo-

Konec uvodnikov na 16.strani ★

PLAČANI POGREBICI KROPIJO

SLOVENSKI NAROD

Dopis s Koroškega

SLOVENSKI VESTNIK, ki izhaja v Celovcu kot glasilo Zveze slovenskih organizacij (ZSO), kateri predseduje odvetnik dr. Zwitter, je v eni od zadnjih številčk zapisal, da se ZSO ne bo pridružila samostojnemu nastopu koroških Slovencev, ki ga je za prihodnje deželne volitve v marcu 1975 napovedal Narodni svet koroških Slovencev (NskS), in sicer zato ne, ker da bi tak volilni nastop imeli nemčurji in prosluli koroški "Heimatdienst" za ugotavljanje koroških Slovencev.

Ta trditev bi izzvenela skoraj verjetno, če bi se SLOVENSKI VESTNIK oziroma ZSO odnosno dr. Zwitter ne spustil tako daleč, da ne bi komentiral tudi dejstva, da avstrijska socialistična stranka (SPO) za prihodnje deželne volitve ni kandidirala nikakega Slovenca več, niti samega dosedanega deželnega poslanca Ogrisa. Dr. Zwitter pravi, da zato, ker so bile krožile govorice o samostojnem slovenskem nastopu.

Primerjava teh izjav pa odkriva marsikaj. Kajti, ko so avstrijski socialisti dobili v dunajskem parlamentu absolutno večino, je Zwitterov SLOVENSKI VESTNIK samoprepričano pisal: "Ta vlada bo rešila vsa odprta manjšinska vprašanja." Že tedaj se je to slišalo nekam prismojeno, kajti v Kreiskijevi vladi so sedeli tudi štirje nekdanji nacisti. Še bolj pa bi moral biti Zwitter maloveren ob dejstvu, da so tudi deželo Koroško vsa leta po zadnji vojni vladali socialisti in da je bil socialistični koroški deželni glavar Wedenigg, tisti, ki je leta 1957 izdal odlok o odpravi dvojezičnega pouka. Kljub temu je dr. Zwitter s svojo ZSO "socialistom" vedno držal stolček, češ da so "napredni."

In končno je moral priti znani pogrom na dvojezične krajevne table jeseni leta 1972, da dr. Zwitter in njegova ZSO ni mogla več navijati za "napredne." In kaj stori sedaj? Da ni mogoče nastopiti samostojno, pravi, kajti "Heimatdienst" bo imel nastop za samopreštevane.

To zveni zares ganljivo. Dr. Zwitter, nekdanji partizan, ki se ni bal Hitlerja in se je baje boril proti njemu, se sedaj boji, kaj da bo rekel "Heimatdienst"? Res, šemasta zgodba; škoda da je Tone Seliškar umrl, saj bi imel sedaj poleg tiste o mulah, dovolj snovi za novo šaljivo partizansko zgodbo; "Bavbau za starega partizana."

Seveda pa se nam ti boječi stari partizani, bodisi na Koroškem kot na Primorskem, pokažejo v čisto drugačni luči, ko enkrat vsaj nekoliko preverimo, od česa živijo oni in njihove organizacije, kaj in za koga delajo. Znano je, "najboljši so padli," kot je menda zapisal v svojih spominih Daki, če me spomin ne vara. Lahko da jim je pastí tudi kdo pomagal, kajti to, kar je ostalo, je degenerirano in če bi tako ne bilo, ne bi moglo držati položajev ne v matični Sloveniji ne v zamejstvu. Kajti

tisti, ki so po končani partizanščini ohranili še nekaj dostojnosti in dostojanstva, so se morali umakniti.

Po vojni so v zamejstvu nastale organizacije, ki so se sklicevale na izročilo narodnoosvobodilnega boja, da so ulovile lahkoverne preproste ljudi. Na Primorskem je to SKGZ (Slovenska kulturno gospodarska zveza), na Koroškem ZSO. Mogoče bi pri ideji o narodnoosvobodilnem boju celo ostalo, ako bi Beograd, ki preko Ljubljane te organizacije in v njih včlanjena društva vzdržuje, ne podedoval od stare čaršije velesrbstva, ki ga danes razširja kot "bratstvo in enotnost." Dolgoročni cilj tega je jugonacija, kar v bistvu pomeni veliko Srbijo. Najhujši pritisk v tej smeri morajo prenašati Hrvati, ki so pred nekakimi sto leti v dobri veri pristali na srbsko-hrvatski jezik. Toda nič boljša usoda ne čaka Slovencev. Ker ni upanja, da bo Beograd kdaj spravil pod sebe tudi Trst in Koroško, je edini izhod za bodočo srbsko jugonacijo v Sloveniji, da izginejo zamejski Slovenci in padejo matični Slovenci, s tem da so omejeni le na jugo-Slovenijo, popolnoma v njegovo "bratstvo - enotnost." Preprosto mar ne?

Zaradi tega torej vključevanje v "napredne" tuje stranke, ki so polne starih nacistov in fašistov, kar Beograda nikakor ne moti. In ne moti ga, ako se zamejski Slovenci v teh strankah potujčujejo, saj je to končni cilj beograjske "zaskrbljenosti" do položaja zamejskih Slovencev. In za ta cilj vesta prav dobro tudi vladi na Dunaju in Rimu, zato ostajajo obveze do zamejskih Slovencev slej ko prej na papirju. In to ve tudi koroški "Heimatdienst", ki preko političnih strank in organov oblasti nemoteno pritiska na koroške Slovence. In to vedo tudi skrunitelji spomenikov padlih partizanov na Koroškem, vedo, da so lahko glede Beograda brez skrbi.

JUDEŽEVI GROŠI

In končno je to znano tudi "naprednim" partizanom v zamejstvu, Zwitterju na Koroškem ter raznim Racetom, Renkom ali Samsom in mogoče še kakšnemu sinu kake padle partizanke. Degenerirani, kot so verjetno vedno bili, se dajo plačati od Beograda, da vodijo v tuje stranke in v "napredno" potujčenje zamejske slovenske ljudi, katerim je ostalo še nekaj spomina na težke čase pod fašizmom in na narodnoosvobodilni boj.

In zato so sedaj "krivi," da koroški socialisti niso več kandidirali Slovenca, tisti na Koroškem, ki so "širili" vesti o samostojnem slovenskem nastopu na prihodnjih deželnih volitvah. Zato se dr. Zwitter (po naročilu jugokonzula v Celovcu) "boji," kaj da bo rekel Heimatdienst. "Nenavadno" za starega partizana, ali ne? In zato tudi v Trstu ne nosi odgovornosti za poitalijančenje tisočev slovenskega delavstva KPI, v katero so jih včlanili, ampak "reakcija", slovenski "klerofašisti".

Pa tudi v sami Sloveniji ni dovolj, da iztiskajo iz nje ves življenski sok, tako da slovenski delavni človek nima stanovanj niti socialnega varstva za svoje otroke (toda ima za Beograd-Bar,) da je s tem nataliteta Slovencev tako nizka in je narodnost ogrožena. Ne,

treba je bilo napraviti slovenstvo še bolj šibko, da bo potem prehod v jugonacijo potekel s čim manjšim odporom. Treba je bilo namreč ustvariti senzacijo, o mamilih, ko prostitutija ni več zadostovala. In z velikim pompom je bil oznanjen v ljubljanskem tisku prvi primer odkritja mamili v Ljubljani. Ljubljanska mladina je segla po tej novi senzaciji. Pa ne le ljubljanska, Ostaja še vprašanje, kdo v Jugoslaviji zasluži z mamili? Odgovor verjetno ni težak,

Tako se končno razkriva zarota. V zamejstvu naj se Slovenci potujčijo, v matični Sloveniji pa naj fizično in psihološko degenerirajo, da izgubijo svojo odpornost, da bodo tako dovzetni za jugonacijo. Izvajalci za ta "podvig" so tako v zamejstvu kot v Ljubljani bogato plačani. V tem primeru bi se mogli samo strinjati z izrazom "plačanci", ki ga uporablja ljubljansko časopisje sicer samo za tretji svet, a gotovo iz lastne izkušnje.

REŠITEV ?

"Kaj storiti"? boste rekli vsi tisti, ki vam je slovenstvo in njegovo bogato izročilo še pri srcu.

Odgovor: "Ustvarjati"! Prevajati našo kulturno dediščino v tuje jezike, da ne ostanemo popolnoma izolirani, ponovno preveriti naše narodne zgodovinske pojme o slovenstvu in mu dati ono resnično podobo, ki jo je vedno nosilo; odpraviti doma in v svetu staro ideološko in strankarsko nezaupanje, ki nas razdvaja in razkrajaja, vso potuhnjenost in neodkritost (Vi klerikalci in liberalci), ustvarjati kulturna dela, ki bodo svetila prihodnjem rodu. To je edina še možna pot, kajti v Ljubljanise danes že ne smeš več odkrito izjavljati za Slovence, da si sam sebi ne škoduješ. Slovenske šole in otroški vrtci so preplavljeni od srbskohrvatskih slikaric in zgodbic. Sedanja šolska mladina vsaj v Ljubljani je že popolnoma brez občutka za slovenski izraz.

Slovenski narod ni le na robu propada, ampak je že v njem. Gre edino še za to, ali naj ponesrečenca pustimo umreti in si uglasimo glasove "Te Deum," ali pa da nekaj naredimo za njegovo morebitno okrevanje. Slovenski ljudje doma in v svetu, odločajte!

*

Nedotaknjeni sovjetski spomeniki....

V vsem burnem življenju poveljne Jugoslavije bi komaj mogli beležiti podoben primer klopote predsedniku Titu, kot mu jo je dal italijanski zunanji minister, ko je izjavil, da je "cona B" pravno italijansko ozemlje. Kako razumeti to izjavo, nam postane jasno šele ob italijanski obrazložitvi tega stališča: Italija namreč "cone B" ne zahteva od Jugoslavije nazaj in je tudi poprej ni zahtevala.

Italijansko stališče ima zato smisel v primeru, če Jugoslavija razpade. Tedaj bi namreč Italija lahko opravičila zasedbo "cone B", katere namreč formalno Jugoslaviji nikoli ni bila prepustila.

Da Italija torej resno računa z jugoslovanskim

razpadom, samo po sebi ne bi bilo tako zaprepaščujoče, ako bi njena izvajanja v svetu ostala osamljena. Toda dejstvo je, da so ostali brez odmeva jugoslovanski pozivi po solidarnosti ne le od strani levičarskih tovarišev v italijanskih strankah in sindikatih, ampak se tudi uradni Washington in Moskva nista izjasnila v Titov prid.

To je verjetno dalo veter v jadra tudi avstrijskemu zunanjemu ministru Kirchsclaegerju, ki je bil veleposlanik v Moskvi in ga imajo na Zahodu za dobrega poznavca vzhodnoevropskih razmej, da je z očitnim posmehom izjavil, da na Koroškem ni bilo nikoli partizanov in da je avstrijska državna pogodba (torej tudi v obvezah do koroških Slovencev) v celoti izpolnjena.

Slovenski duhovi v zamejstvu so bili ne glede na ideološke razlike dosedaj edini, ki so brez pridržkov podprli Jugoslovane v zadevi pripadnosti cone B. In to kljub temu, da se jugoslovanska tajna policija in diplomacija bodisi v zamejstvu kot v zdomstvu že vsa povojna leta neprenehoma prizadevata, da bi razbili vse slovenske organizacije, ki niso povezane z njo, ne zato, ker naj bi bile "reakcionarne" in "proti" Jugoslaviji (saj se je sedaj pravkar pokazalo, da niso), ampak zato ker jih ne obvlada in nad njimi ne more izvajati svojega dolgoročnega cilja - hegemonije ali posrbljenja oziroma pojugoslovanjenja, kot se temu bolj blago reče.

Da, to je tisti namen, ki se ga Beograd nikoli ni mogel otresti in kljub vsej dobri volji ne more prav ničesar proti svoji naravi? Vedno znova in znova mu uidejo apetiti, kljub vsem lepim izjavam in zagotovitvam "zaskrbljenosti."

In zato že vsa povojna leta dela na tem, da bi se zamejski Slovenci včlanili v tuje stranke in se potujčili. Tako bi ostali Slovenci edino še v Jugoslaviji in s tem lepo v njegovih rokah. In potem bi se tudi Slovincem godilo tako kot se Hrvatom. Dobili bi srbo-slovenščino, srbske direktorje in uradnike. Ta processe je v Sloveniji že začel.

Zato tudi ostajajo določila Londonskega sporazuma in Avstrijske državne pogodbe prav v zadevi obveznosti do zamejskih Slovencev že skoraj dvajset let neizpolnjene in neizvajane. Zato tudi "Heimatdienst" nemoteno rovari in ruši partizanske spomenike na Koroškem. Že ve, da jih lahko, ko gre za zadeve Jugoslavije. Mar se v Avstriji kdo upa dotakniti spomenikov padlim sovjetskim vojakom, ki niso prav nič manj osovraženi od partizanov?

Jasno, da po dvajsetih letih, ko Jugoslavija ni mogla zagotoviti niti izvajanja italijanskih in avstrijskih obvez do zamejskih Slovencev, komaj kdo še verjame v življenjsko moč te države in če se avstrijski minister Kirchsclaeger že posmehuje Beogradu in če Italijani odkrito razglašajo, da računajo z Jugo-razpadom in če ves svet, vključno z zahodnimi in vzhodnimi tovariši pušča Tita samega, se je treba končno tudi vprašati, kaj mislijo ljudje v Jugoslaviji sami.

Naivno je namreč misliti, da bodo, če se oziramole na Slovence, tudi slovenski ljudje po tolikih letih izkoriščanja, poniževanja, izoliranja Slovenije od mednarodnega dogajanja, vseh vrst diskriminacij, korupcije in

(Konec na 7.strani)*

DR CIRIL ŽEBOT:

MEDNARODNI POSVET O PREPOVEDANEM IN OVIRANEM ZNANJU

Konec februarja in prvega marca se je v San Franciscu pod okriljem AMERIŠKEGA ZDRUŽENJA ZA POSPEŠEVANJE ZNANOSTI vršil mednarodni posvet o predmetu, ki ga je pred kratkim dramatiziral izgon Aleksandra Solženicina: "Družbeni okvir raziskovanja - Problemi prepovedanega in oviranega znanja." Na posvet so bile povabljene tudi nekatere žrtve in priče duhovnega nasilja in omejevanja iz prizadetih dežel. Iz Jugoslavije so posebej povabili Milovana Djilasa in Mihajla Mihajlova, ki sta v svetu že dolgo poznana kot vidni žrtvi pisateljskega zatiranja od strani komunističnega režima v Jugoslaviji, ki se ponaša s svojo različnostjo od sovjetskega in satelitskih režimov v vzhodni Evropi. Ker jima režim ni dal potnega lista, sta Djilas in Mihajlov poslala posvetovanju v San Franciscu kratki poslanici, katerih besedilo je vredno prečitati.

V zvezi s tem posvetovanjem so začeli zbirati podatke o posebnih primerih in oblikah duhovnega zatiranja in omejevanja znanja in vednosti. Tako sta iz Slovenije bila predložena primera Edvarda Kocbeka in Maksa Kunstlja, ki v kljub njuni različnosti vendarle oba izpričujeta isto bistveno zlo - zatiranje svobodnega objavljanja in preganjanje režimu nezaželenega znanja.

DJILASOVA POSLANICA

V svoji poslanici udeležencem svetovnega simpozija v San Franciscu je Djilas v poetični obliki povzel razsežnost in različnost duhovnega zatiranja pod sedanjim režimom v Jugoslaviji:

Ker mi oblasti moje domovine ne dovolijo, da bi potoval v inozemstvo, sem prikrajšan za duhovni užitek osebnega sodelovanja na vašem posvetu. Zato pa sem v duhu še bolj vdano in koristno z vami.

Oropan svojih pravic in pregnanec v lastni domovini že dolgih dvajset let bi težko doprinesel h kakovosti in vsebinskosti vaših razpravljanj. Moji pozdravi, izraženi s prepovedanimi mislimi posplošene osebe, bi bilo največ, kar bi mogel doprinesiti, če bi mi bilo mogoče biti med vami.

Ker so moji pozdravi poslani v imenu pisateljev in znanstvenikov, ki so prisiljeni v molk ali v izjave, v katere ne verujejo; v imenu tistih, ki so v zaporih, ker so izgovorili zbadljivo šalo ali izrazili kritiko, ki je še včeraj bila dovoljena; v imenu marksističnih humanistov, ki jih sedaj gonijo iz jugoslovanskih univerz; v imenu zažganih knjig, udušene glasbe in odstranjenih slik; v imenu zasmehovanih veroizpovedi in kastrirane znanosti; v imenu tistih, na katere pljuvajo, ker se z njimi ne strinjajo; in tistih, ki jih klevetajo, ker si upajo dvomiti.

Nihče me ni pooblastil, da bi poslal to sporočilo, vendar zaupam, da boste razumeli moje pomanjkanje skromnosti; težki časi me vzpodbujajo, da privzamem

Ko je Klic Triglava že v tisku, smo prejeli s Koroške vest, da so slovenski občinski odborniki, združeni v svojem klubu, sklenili predlagati višjega vladnega svetnika DR PAVLA APOVNIKA, ki pripada Zvezi slovenskih organizacij, za nosilca samostojne volilne liste 1975. Dr Apovnik je mesto sprejel in tudi NskS ga je priporočil svojemu izrednemu občnemu zboru 16. junija.

kot svoje misli in hrepenenja drugih - to, česar jim nihče ne more odvzeti.

Vem, da bodo tisti, v imenu katerih sem napisal ta pozdrav, odpustili - mi oprostili, da ne delam tako dobro in toliko kot bi zaradi njihovega trpljenja in upanja pričakovali. Vi in oni ste del istega neugasljivega iskanja resnice. To iskanje in brljenje sta vest in svoboda - ki pa ne priznavata niti ovir niti mej.

Beograd, 27. februarja 1974

Milovan Djilas

SPOROČILO MIHAJLOVA

Čutim se močno počaščenega in bogatejšega, ker sem prejel vabilo za sodelovanje pri delu znanstvenega simpozija o tako pomembnem in aktualnem predmetu. Ker pa živim v deželi, katere oblast ne spoštuje Deklaracije Združenih narodov o prostem gibanju med rojstno deželo in svetom, nimam priložnosti, da bi vas osebno nagovoril, in ne užitka, da bi z vami izmenjal misli o usodi znanosti v našem času.

Upam, da bo vaš sestanek ploden. Odličnim udeležencem želim uspeh v ugotavljanju vseh duhovnih in ideoloških omejevanj, ki zavirajo znanstveno raziskovanje. Med temi zaprekami ni najmanjša fizična prepreka - nemogućnost (kot v mojem primeru in v primeru mojih kolegov iz drugih dežel vzhodne Evrope) svobodnega potovanja in vzpostavljanja osebnih stikov; ti slednji so pogosto zelo važni za duhovno življenje in znanstveno delo. Zato moram upati, da bodo te zapreke s časom odstranjene, morda prav zaradi naših skupnih naporov.

Novi Sad, 22. februarja 1974

Mihajlo Mihajlov

PRIMER EDVARDA KOCBEKA

Iz Slovenije je bil simpoziju predložen primer Edvarda Kocbeka, ki ima podobnosti z Djilasovim, čeprav Kocbek ni izšel iz komunistične partije in je manj političen kot Djilas.

Kocbek je znan slovenski pisatelj in pesnik, ki je pred vojno izdajal kulturno-politično revijo DEJANJE, poleg tega pa se je začel tudi drugače politično udeleževati kot neke vrste samostojen krščanski socialist. Med vojno se je Kocbek kot nekatere druge nekomunistične osebnosti in skupine zelo hitro in vidno pridružil "Osobodilni fronti slovenskega naroda," ki jo je obvladovala komunistična partija. Vkljub prisilnemu razpustu vseh nekomunističnih političnih skupin v okviru OF, je Kocbek v OF vztrajal do konca.

V povojni Titovi Jugoslaviji je Kocbek nekaj časa bil član slovenske republiške vlade, nato pa prosvetni minister v zvezni vladi v Beogradu. Leta 1949 je izšla prva knjiga Kocbekovih vojnih spominov (TOVARIŠIJA), v kateri je v obliki dnevnika opisoval in deloma vprašujoče

ramišljaj o partizanski "osvobodilni borbi" pod partijskim vodstvom. Leta 1951 je bila objavljena Kocbekova zbirka novel pod naslovom STRAH IN POGUM, v kateri je Kocbek v leposlovnem okviru in prisposodobah razpravljaj o moralnih problemih in dilemah medvojnega partizanstva. Ker je po besedah visokega beograjskega partijsko-vojaškega funkcionarja Kocbek s tema knjigama postal "vest partizanske osvobodilne borbe," je pri režimu padel v nemilost. Izgubil je vse položaje in službene prejeme ter do leta 1964 ni smel ničesar objavljati. Živel je kot nekak izgnanec v domovini.

V razdobju politične odtaje (1966-1971) po izločitvi iz vlade in partije njenega kadrovskega šefa in poglavarja tajne policije Aleksandra Rankovića, je Kocbek zopet začel objavljati. Po njegovi prvi povojni pesniški zbirki je leta 1967 izšla druga knjiga Kocbekovih vojnih spominov (LISTINA), o kateri pa se že takrat ni smelo pisati. Leta 1969-70 je po Kocbekovi pobudi začela izhajati nova kulturna revija (PROSTOR IN ČAS). Kmalu zatem pa je Kocbeku zopet bilo prepovedano objavljati pod lastnim imenom, ki je tudi sicer v javnosti proskribirano. Sedaj dela na tretji knjigi svojih spominov, katere prvotni rokopis je pred leti bil ukraden iz njegovega stanovanja; v tem delu se dotika tudi povojnih razmer in razvoja. V svojih delih Kocbek združuje in prepleta spominsko zgodovino, filozofska razmišljanja, izvirni literarni slog in poetično simboliko. Njegova ideološka smer je blizu francoskih katoliških eksistencialistov.

Kocbekov osebni prijatelj, nemški pisatelj in Nobelov nagrajenec Heinrich Böll, se kot predsednik mednarodnega Pen-a trudi, da bi Kocbeku omogočil prevode in objavo njegovih del v svetu.

ZRTEV MAKSA KUNSTLJA

Med prav posebne podatke o "prepovedanem in omejevanem znanju" v današnjem času spada iz Slovenije skoraj neverjetni primer Maksa Kunstlja, ki je bil objavljen v NEW YORK TIMES-u 21. marca 1972. Vrhovno sodišče Slovenije je potrdilo enoletno zaporno obsodbo Kunstlja, ker da je (samo) oddal v poštni nabiralnik v Ljubljani osem izvodov C. Žebotove publikacije "Odgovor Edvardu Kardelju," ki je kritično razpravljala o objavljeni Kardeljevi izjavi v zvezi z Žebotovimi spisi o razvoju v Sloveniji, posebno glede znanega slovenskega "cestnega protesta" leta 1969. Maks Kunstelj je za ta svoj poštni "zločin" dejansko bil celo leto v zaporu. Kunstljev primer ponazoruje skoraj brezmejno razsežnost nasilnega preprečevanja in oviranja režimu nazaželenega znanja: od ustvarjalnih virov do kakršnekolí porabe; naslovljenci Kunstljevih kuvert so menda bili režimski prvaki.

SKUPNI IMENOVALEC IN POVEZOVALEC

Zgodovinska vrednost sanfranciškega posvetovanja je predvsem v tem, da je - brez dvoma pod vplivom neustrašenega genija Aleksandra Solženicina - svetu naznanilo osnovno resnico in potrebo našega časa: Danes je najbolj pomembno razlikovanje političnih režimov v tiste, ki med pravicami človeka posebno strogo

spoštujejo pravico do neoviranega ustvarjanja in objavljanja novega znanja o kateremkoli predmetu, in tiste, ki to neločljivo dvojno pravico zatirajo ali ovirajo.

Nedotakljivost te pravice je bolj osnovna kot so druge ločilnice in različice med ljudmi in družbenimi sistemi. To je danes najširši skupni imenovalec in povezovalec vseh svobodnih in preganjanih, neglede na to kje živijo in kako se sicer razlikujejo.

Da se ob tej ločilnici razmere tudi v Sloveniji zopet obračajo nazaj k večjemu zatiranju, namesto naprej k večjemu sproščevanju kot je to bilo v razdobju 1966-1971, je ponovno poudarjeno v predkongresnem uvodniku v partijskem glasilu KOMUNIST 11. februarja 1974: "Danes obstajajo ... prav na kulturnem področju tudi odpori politiki ZKJ ... ZK ne more dovoliti, da bi v naši družbi javno in nemoteno delovali protisocialistično in protimarksistično opredeljeni posamezniki, skupine in frakcije ..."

NA GORIŠKEM PROTESTIRAJO

(DOPIS)

Dasi je razmišljanje iz Argentine, ki ga je KLIC TRIGLAVA objavil v decembrski številki ('Ločitev duhov na Slovenskem in slovenska stvarnost') zavzeto, vseeno z njim ne morem v celoti soglašati. Rečeno je bilo: "Nedavni članek v goriškem KATOLIŠKEM GLASU o ljubljanski televiziji, ki da je vse prej kot slovenska .. Moje ramišljenje je sledeče: na žalost je vse prav, kar člankar piše, napako je napravil, da je članek poslal v KATOLIŠKI GLAS, namesto v kakšen Slovenski glas, če Ljubljana ni slovenska, pa naj bo Gorica.

Bil je dan že tudi predlog, naj bi KATOLIŠKI GLAS postal Slovenski glas, toda večina bralcev s tem ne soglašajo. Vedeti je namreč treba, da je pojem "katoliški" na Primorskem nekaj drugega, kot je bil in je še na Kranjskem. Katoliški na Primorskem ne označuje nekega klerikalnega lista v političnem smislu, kakor tudi ne verskega lista, ki je vezan ozko na cerkvene in verske zadeve. Katolištvo pomeni na Primorskem globoko verno in narodno doživetje, tisto, kar nam razodeva genialni Pregelj v svojih spisih.

Slovenski glas bi zadevo kvečjemu še bolj zapletel, kajti oglasili bi se potem še številnejši in kazali s prstom nanj, češ, glejte saj ni slovenski, je katoliški. V duhu demokracije ima vsakdo pravico izraziti svoja mnenja in poglede tako tudi KATOLIŠKI GLAS in z njim katoličani. Manj bi imel pravico vtikati se v javne zadeve verski list.

Za pravilne narodna pojmovanja nam je treba predvsem duhovne širine in znanja, da ne zapademo v banalnosti, pa naj bodo tudi prekrite z verskim plaščem. Treba je tudi natančno poznati narodno zgodovino brez romantičnih samsmiljenih vzdihov, (kakor jih včasih slišimo iz parka Belgrano). Poleg omenje-

ne Marija Hilf, celjskih zvezdic in drugih na hitro zlepljenih simbolov, medtem ko so ta pravi prezrti, se pojavljajo tudi očitne potvorbe. Zadnja je "prva" slovenska metropolija v Ljubljani. Uradno se naziva samo Ljubljanska metropolija. Prva pa je bila po vsej verjetnosti že Panonska skupaj z Moravsko, kar bi bilo treba v posebni zgodovinsko strokovni razpravi še utemeljiti. Druga je bila Ilirska s sedežem v Gorici kot naslednica Ogleja (od 1751), ki je obsegala skoraj celotno slovensko ozemlje, mnogo širše kot ga danes Ljubljanska, ter obstaja skraćeno še danes (uradno pa nima več naslova Ilirska). Ljubljanska bi bila torej tretja slovenska metropolija, in še to komaj, saj obsega le dve škofiji.

Malo je narodnosti, ki so si dale tako zmaličiti zgodovinsko podobo, kot si jo je naša. Glavno zmedo so zasejali že pisatelji (Jurčič, Levstik, Stritar, zlasti Cankar), ki so segli na področja jezikoslovja in zgodovine, za kar niso imeli strokovne podlage, si vzeli k srcu nemške razlage in zapadli (zaradi ravno tedaj težkega socialnega stanja slovenstva) v duševno stisko. Posledica je bila precejšnje zmaličenje slovenskega jezika in slovenskega pojmovanja (iz njega so počistili okoli trideset tisoč besed, češ da so nemške -Bezljaj, "Eseji o slovenskem jeziku," Ljubljana 1967; berem v Breznikovem "Jezik^u naših častnikov in pripovednikov" kako so Levstik, Stritar, Jurčič "slovanili" slovenščino, tako da se je knjižni jezik do skrajne meje odmaknil od izvirne osnove).

Teh nekaj primerov je nazoren prikaz, kaj se je dogajalo in se dogaja še danes. Za pravo narodno politiko pa je nujno treba poznati stvarno podobo lastne narodnosti, njeno politično, pravniško in socialno zgodovino brez hejtljivih in hejslovanskih predstav, ter vsekakor osnovno sociološko in gospodarsko znanje. Le tako se bomo izognili, da bi se Maria Hilf razglašala za vsenarodne svetinje in razglašala prvenstva šele tedaj, ko se nekaj skuha v Ljubljani. Pravilno vrednotenje slovenstva ne more izhajati iz piramidne predstave z ljubljanskim vrhom, ampak iz upoštevanja celotnega slovenskega prostora z enako težo pozornosti vsem slovenskim območjem.

Da je danes slovenski kulturni vrh pravzaprav v Trstu, omenjeno zahtevo samo še potrjuje. Če Kranjci čutijo pravilno slovensko, se bodo tega vseeno le razveselili in priznali. Težje jim bo to v primeru ljubljanske slovenske metropolije v Gorici, četudi se s tem ne bo prav nič zmanjšal osrednji politični pomen nekdanje in sedanje Kranjske.

*

Najnovejša Maria Hilf - "Kraljica Slovencev" - naj bi bil v Nazaretu, seveda z blejskim jezerom in Triglavom. Prispevke zbira neki duhovski emigrant, ki je menda tako slovensko zaveden, da se nikakor noče odpovedati jugoslovanskemu državljanstvu. Kaj naj na to rečemo tisti Slovenci, ki nismo bili nikoli jugo-državljeni in imamo lahko celo nekatere starodavnejše tradicije, kot pa je to romantika pod Triglavom? "Navali narode!"

OB SLOVESU:

DR. IGNACIJ LENČEK

Ni pretirano reči, da bi pokojni dr. Ignacij Lenček, ki je 10. aprila umrl v štajerskem Gradcu v starosti 67. let, v normalnih razmerah postal ljubljanski škof. Pa tudi sicer, kot so se stvari razvijale in so komunisti prišli z revolucijo na oblast, ni izključeno, da bi postal škof dr. Lenček, če bi ostal v Ljubljani in če se med vojno ne bi pridružil slovenskim domobrancem kot njihov vrhovni kurat. Toda prav to drugo je bilo zanj skoro tako neizogibna odločitev, kot je bila za črtana njegova predvojna pot, ki ga je preko Germanika (ob sošolcu Alojziju Stepincu) vodila skozi predavalnico teološke fakultete na ljubljanski univerzi proti vrhu katoliške cerkve na Slovenskem.

Spričo njegovega predvojnega delovanja, ko je že zgodaj spoznal pravo naravo komunizma, je bila njegova odločitev za Domobranstvo logična in s tem tudi pot v emigracijo. Nič nas ni iznenadilo, ko se je živo vključil v begunsko teološko fakulteto najprej v Pragi, Brixnu in nato v Argentini. Zdi se pa, da je dosegel višek svojega begunskega prizadevanja v ustanavljanju Slovenske kulturne akcije, za kar poznavalci razmer trdijo, da te brez dr. Lenčka nikdar ne bi bilo.

Sodelavci KLICA TRIGLAVA smo skrbno spremljali njegovo delo v svobodnem zdomstvu in ga tudi cenili. To nas je privedlo, da sem dr. Lenčka, pred leti, ko se je že nastanil v Nemčiji, povabil, da bi prevzel stalno versko-kulturno rubriko v KLICU TRIGLAVA, seveda brez kakšnihkoli omejitev ali pogojev. Ni nam odgovoril. Tega mu sicer nismo mogli zameriti, dopušča pa verjetnost, da nas in naše delo bodisi ni razumel ali pa so bili drugi obziri, ki so mu to preprečevali. To se razume na en ali drug način. Bog mu daj mir!

dp

DR. ING. FRANJO MACJUŠ

Že v januarju je v Buenos Airesu umrl dr. ing. Franjo Macjuš, podpredsednik Narodnega odbora za Slovenijo in starosta Osrednjega odbora za obnovo Jugoslovanskega Sokolstva.

Doma je bil iz Trsta, ki ga je po prvi svetovni vojni zapustil in se naselil v Mariboru. Visokošolske študije je opravil v Zagrebu, kjer je tudi doktoriral v komercialnih vedah. Pred vojno je bil zelo aktiven v sokolski organizaciji in je dosegel visoka mesta. Politično je pripadal Jugoslovanski nacionalni stranki. Pred Nemci se je leta 1941 umaknil v Ljubljano, vstopil v podtalno sokolsko organizacijo, bil od Lahov zaprt in izpuščen na mnoge intervencije škofa Rožmana. S padcem Italije se je iz Ljubljane umaknil v Rim, kjer je dočakal prihod zaveznikov. Potem je emigriral v Argentino. - Dr. Macjuš je pripadal tisti generaciji, ki je, v glavnem iz idealnih pobud, iskala rešitve naših političnih vprašanj v jugoslovanskem, a pri tem rada - hote ali nehote - zanemarila, ponekod celo zatajila, slovensko narodno psiho. Večina je takšno stališče pozneje revidirala in prilagodila realnosti. Tudi dr. Macjuš.

-ek-

Deborah D. Milenkovitch, PLAN AND MARKET IN THE YUGOSLAV ECONOMIC THOUGHT - Plan in tržišče v jugoslovanski ekonomski misli, Yale University Press, New Haven in London 1971.

Kljub jugoslovanskemu priimku in znanju jezika, je treba imeti gospo Milenkovičovo za tujo znanstvenico, tako da je treba njenemu poznavanju jugoslovanske ekonomije in jugoslovanskih ekonomistov dati vse priznanje. Knjiga se ukvarja predvsem z jugoslovansko gospodarsko mislijo in ekonomskim zadržanjem, toda z opisom praktičnih težav, ki so nanje naleteli jugoslovanski voditelji, ko so jih razmere prisilile, da so spremenili svoje obnašanje in poiskali nove rešitve, se pokažejo tudi obrisi podobe o tem, kako je Jugoslavija prešla od centralizacije k decentralizaciji najprej tekočih odločitev nato pa tudi odločitev o investiranju.

Zemljepisna in delno tudi časovna odmaknjenost gospe Milenkovičeve, ki je na splošno v prid njenemu pisanju, postane nekoliko dvomljiva, ko opisuje premik od centralističnega k decentraliziranemu sistemu. Sprejema namreč precej razširjeno mnenje, da pospešitev gospodarskega napredka zahteva večjo stopnjo osrednjega planiranja (str. 4) in da so na nizki stopnji razvoja izbire, ki jih imajo pred seboj načrtovalci, relativno preproste (str. 5). To stališče jo nujno privede do vprašanja, zakaj naj bi bila Jugoslavija prva vzhodnoevropska država, ki je "prerasla" prednosti centraliziranega gospodarstva že leta 1952 (str. 75), medtem ko so se nekatere druge bolj razvite vzhodno-evropske države dosegle to stopnjo šele v sredini petdesetih let.

Odgovor je po mojem mnenju kaj preprost: centralizirano planiranje sovjetskega tipa ni imelo nobenih prednosti, ki bi jih bilo treba prerasti. Gospa Milenkovičeva je morda lahko tako neprizadeta, da jemlje v poštev sušni leti 1950 in 1952 ter nato pravi: "Dejansko je nemogoče priti do resničnega sklepa o tem, kako učinkovito je bilo centralizirano planiranje v Jugoslaviji." (str. 70). Jugoslovanski komunistični voditelji si niso mogli delati nobenih takih iluzij. Živeli so v Jugoslaviji in so si bili povsem na jasnem, da centralistični sistem ni bil mnogo prida ne na začetku ne kdaj kasneje. Taka presoja docela jasno izhaja iz njihovih takratnih izjav.

V resnici je zapustilo stalinistično planiranje investicij, ki je trajalo vse do leta 1956, Jugoslaviji hudo nasledstvo - popolnoma zmaličeno strukturo proizvodnje. Tako strukturo je mogoče ohraniti zaposleno in z njo ustvariti videz rasti le, dokler kar naprej investiramo brez ozira na levo in desno. Toda v šestdesetih letih je postalo jasno vsaj nekaterim komunističnim voditeljem, da je to pot k stalni zmedi. Izbira je med odločitvijo, priznati neuspeh, zapreti del novo zgrajenih tovarn in začeti takorekoč znova, ali pa se zateči nazaj k opo-tekajočemu se centralnemu planiranju. To vprašanje je strašilo po Jugoslaviji v šestdesetih letih in še vedno straši, medtem ko nova nasprotja med političnimi voditelji o dodeljevanju investicij po sektorjih in predelih,

o katerih govori gospa Milenkovičeva (str. 145), samo prispevajo k težavam.

Posebno zanimiv del knjige je razpravljanje o odnosu med doktrinami Marksa in Engelsa in sedanjo jugoslovansko prakso. Avtorica ima najbrž prav, ko trdi, da je bil Marks komaj za kakršno koli vrsto tržišča, toda glede nato je tem bolj hvalevredno, da so se jugoslovanski voditelji znali znebiti idej 19. stoletja vsaj do neke mere. Kot dokazuje gospa Milenkovič, je bila ekonomska teorija Karla Marksa nedvomno bolj opiljena, kot je teorija nekaterih njegovih epigonov, toda kljub temu je pisal pred celim stoletjem.

Težko bi bilo navesti vse odtenke jugoslovanske ekonomske misli, ki jih gospa Milenkovičeva obravnava z veliko spretnostjo in znanjem. Po vrsti obdela probleme, ki jih srečujejo vzhodno-evropska gospodarstva, in navaja, kakšne so jugoslovanske rešitve. Vsakdo, ki ga ta vprašanja zanimajo v jugoslovanskem okviru ali izven njega, se bo naučil marsičesa, ako prebere delo gospe Milenkovičeve. Morda je potrebno posebej omeniti poglavje o lastnini in delitvi, kajti nanaša se na skupino težav, ki jih bo v Jugoslaviji še treba reševati.

Končno gospa Milenkovič poroča o diskusiji v Jugoslaviji o vprašanju "Ali je to socializem?". Edini odgovor more biti vprašanje: "Kaj moremo imeti za socializem po skušnjah iz zadnjih petdesetih let?".

L. SIRC

* Nedotaknjeni sovjetski spomeniki (zaključek s 3. strani)

protizakonitosti tako čitalniško hejslovansko vzklikali, da je Koper naš, kot so vzklikali naši ganljivi Slovenci v zdomstvu.

Ni nam treba namreč mnogo iskati, da ne bi takoj odkrili drugačne resničnosti, Vsi vemo, kako se slovenski ljudje, ki so se iz povojne Slovenije izselili v Ameriko ali Avstralijo, ali pa so šli na začasno delo v Nemčijo in Francijo, poskušajo čimprej potujčiti, da se rešijo pred balkanstvom. Za slovensko zvestobo ne zadostuje namreč, samo neki suhi idealizem in jezik, za katerega slovenski ljudje pod Jugoslavijo niti niso več gotovi, da jim bo ostal.

Najbližji zgled so jim ravno zamejski Slovenci, kjer Beograd naredi vse, da bi jih pripeljal v tuje stranke in napredno potujčil. Slovenski ljudje imajo namreč že dovolj dolgo opraviti z Balkanom, da ne bi znali ločiti med jugoteorijo in prakso.

Toda v Beogradu se bodo generali v svoji strategiji uštel. Ko bo v tistem soglasju med Beogradom, Dunajem in Rimom v zamejstvu umrla slovenska beseda in pesem, tedaj se bodo beograjske pozicije v Ljubljani ne utrdile, kot si po pomoti zamišljajo ampak dokončno zamajale.

-oa-

KLIC TRIGLAVA

Ker letos zaradi tri-dnevnega delovnega tedna in varčevanja z električno energijo nismo mogli izdati februarske in marčne številke, obveščamo naročnike, da bomo to upoštevali pri obračunavanju naročnine. Uprava.

Dr Ljubo Sirc:

SOCIALISTIČNA IDEJA O LASTNINI

Spomladi 1973 se je vršila na univerzi v Readingu (Anglija) konferenca, na kateri so razpravljali o socializmu. Razprave so bile objavljene v posebni knjigi, ki jo je uredil Leszek Kolakowski in je izšla pod naslovom "Socialist Idea" pri založbi Weidenfeld & Nicholson. Te konference se je udeležil tudi naš stalni sodelavec dr. L. Sirc, ki je kot docent za politično ekonomijo na glasgowski univerzi razpravljalo o "Socializmu in lastnini". Njegovo razpravo, ki utegne zanimati ne samo naše stalne bralce ampak tudi stalne obiskovalce iz domovine v Trstu, kjer si morejo oskrbeti naš list, bomo objavili v nekaj nadaljevanjih. Ur.

Definicija socializma

Tema te razprave je dvoumna, ker je edino mogoče razpravljati o socializmu "in" lastnini, kolikor socializem ne enačimo z določeno obliko lastnine. Tako v nedavno izišlem učbeniku "Les economies socialistes - sovietique et europeennes" (Pariz 1970) francoska ekonomistka gospa Marie Lavigne, definira besedo "socialističen" kot "osnovan na socialistični lastnini" in dodaja, da državna lastnina napravi državo socialistično, če se spremeni tudi "struktura države." Avtorica se ne ukvarja podrobneje s problemom, kakšna naj bi bila ta reforma strukture, toda ker je to argument v programih vseh komunističnih partij, ni težko uganiti, da ta "reforma" pomeni, da mora biti na oblasti partija. Drugi spet trdijo, da morajo v socializmu biti na oblasti "delavci". Naj si bo temu kakor koli, državno lastnino imajo brez dvoma mnogi za potreben, če že ne zadosten pogoj za socializem.

Če sprejmemo tako definicijo, pomeni vsako razpravljanje o javni lastnini nujno tudi razpravljanje o socializmu kot takem. Po drugi strani pa je težko vedeti, kaj beseda socializem pomeni, če ne zavzamemo stališča Marie Lavigne ali podobnega stališča. Izraz pogosto uporabljamo ohlapno, kot da pomeni sistem, v katerem vsi dobro živijo. Če pomeni to, smo seveda vsi socialisti in diskusija se premakne k vprašanju, s kakšnimi sredstvi moremo doseči tako srečno stanje, včevši seveda problem, ali je "socialistična" lastnina sredstvo za doseg smotra.

Privatna lastnina na proizvodnih sredstvih - vir vsega zla

Mnogi, ki so socialisti v takem smislu, da hočejo uvesti javno lastnino, menijo, da je privatna lastnina na proizvodnih sredstvih vir vsega zla. Pričakujejo, da bo odprava privatne lastnine odpravila izkoriščanje, neenakost, vse omejitve proizvodnje in celo zločin in prostitucijo. In država bi bila prav tako odpravljena. Še več, pričakujejo, da se bo človekova narava povsem spremenila. Ta pričakovanja gredo v veliki meri nazaj do samega Marxa, gotovo pa do njegovega popularizatorja Engelsa.

Po moji pameti so skušnje zadnjih petdeset let neizpodbitno pokazale, da zlo ne izvira samo iz lakomnosti, marveč je lahko tudi posledica sle po oblasti, spolnega nagona, neracionalnosti ali preprosto blaznosti in morda

še drugih človeških lastnosti. Sebičnost sama ni nujno posledica privatne lastnine na proizvodnih sredstvih. Ker bosta enakost in "socialistični človek" ločeni temi posebnih razprav na readinski konferenci, ne moremo o teh dveh predmetih reči kaj več v temle okviru. Kljub temu omenimo, da je Engels tolmačil kot pravo vsebino proletarske zahteve po enakosti zahtevo, naj bodo ukinjeni razredi, to je naj odpravimo privatno lastnino na proizvodnih sredstvih, ker sta po njegovem nazoru edina razreda proletarski in kapitalistični. Dodal je: "Vsaka zahteva po enakosti, ki gre dalj kot to, nujno postane absurd." Kar zadeva popolnega človeka, sam pojem spominja na hilijazem, ki obljublja popolnost na tem svetu, pri čemer popolnoma pozablja zapletenosti resničnega življenja.

Izkoriščanje in lastnina

Menje, da je privatna lastnina na proizvodnih sredstvih vir, ali eden izmed virov zla, sa zdi v glavnem utemeljeno na teoriji izkoriščanja. Delavca izkoriščajo, ker nekateri ljudje živijo, in živijo dobro, ne da bi delali na isti način, kot dela on. Nekaj časa je bilo videti, kot da ta teorija v resnici trdi, da so delavci upravičeni do celotnega produkta svojega dela, toda tako tolmačenje je napadel Marx v svoji "Kritiki programa iz Gothe." V tem delu je pojasnil, da delavci ne morejo dobiti "celotnega donosa dela," ker je potrebno upoštevati potrebe po enostavni reprodukciji, razširjeni reprodukciji, kritje rizika in kolektivno porabo. Tako bi bile delavske mezde po socializaciji proizvodnih sredstev mogoče povečati le za toliko, kolikor kapitalisti trošijo sami nase. Kolikor kapitalist investira tega, kar si je prilastil, ni mogoče dati delavcem, ker je to potrebno investirati tudi, če ni nikjer nobenega kapitalista. Edino vprašanje je: ali kapitalist investira učinkovito ali ne.

Če gledamo na stvar s tega vidika, hitro ugotovimo, da je tisti del formalno definirane eksploatacije, ki je važen, - ker bi ga bilo mogoče dodati delavskim dohodkom, - zelo majhen. Ni bilo vedno tako, ker je bila v preteklosti davčna politika drugačna, toda vse-kakor se je izkazalo, da davki lahko nadomestijo spremembo v obliki lastnine, kar zadeva prerazdelitev dohodka. Upoštevati je treba tudi, da je del lastnine, ki pripada institucionalnim investitorjem, vedno večji. Ti institucionalni investitorji skrbijo za starostne pokojnine, za odškodnino ob nezgodah itd. To je nedvomno nekaj docela drugega kot luksuzna poraba brezdelnežev.

Z druge strani, ni nobenega razloga, zakaj naj bi verjeli, da more biti izkoriščanje samo posledica privatne lastnine na proizvodnih sredstvih. Pojem eksploatacije je utemeljen na delovni teoriji vrednosti. Delavec dobi mezdo v vrednosti svoje delovne sile, medtem ko ima njegov proizvod vrednost njegovega dela, a razlika je presežna vrednost, ki je enaka eksploataciji, če pozabimo na kolektivne potrebe in razširjeno reprodukcijo.

Vprašanje, kaj je vrednost delovne sile, je postajalo v teku zadnjih sto let vedno bolj megleno, ker so realne mezde vedno bolj rasle desetletje za desetletjem.

Če je bilo na začetku mogoče vrednost delovne sile definirati kot enako vsem dobrinam, ki so potrebne, da ohranimo pri življenju delavca (in njegovo družino?), ta definicija ne more biti več točna, razen če smo pripravljene trditi, da sta v mnogih primerih za ohranitev življenja potrebna tudi avtomobil in televizija. Marx se je temu problemu izognil tako, da je zadrževal, da vrednost delovne sile določajo družbene okoliščine. Mogoče je tako, toda nikakor ni mogoče trditi, da so danes mezde tako nizke, da ravno še prežive človeka, medtem ko nam ta trditev, da jih določajo družbeni običaji, pove zelo malo.

Marx je razlikoval med preprostim in kompliciranim delom in je trdil, da razlike med mezdami različnih vrst delavcev nastajajo tako rekoč za njihovim hrbtom. Kar koli naj to že pomeni, gotovo je, da ni nobene metode, po kateri bi lahko fizično ali objektivno merili delovno vsebino ali vsebino delovne sile česar koli.

Ker torej ni nobenega objektivnega načina, po katerem bi lahko določali cene blaga in produkcijskih faktorjev, more cene določiti le trg ali pa nekdo docela svojevoljno. Mogoče je govoriti o družbenem običaju, ako se držimo razlik med mezdami, kakor so nastale v teku let in jih zato lahko imamo za tradicionalne, sicer pa razlike med mezdami lahko določi le, kdor je na oblasti. Celotno je vlada demokratična, to še vedno lahko pomeni, da vsili subjektivno sodbo večine manjšini, ki se zato more čutiti izkoriščana.

Po drugi strani, se razne skupine lahko poslužijo tudi monopolne moči ali navadnega nasilja, da izsilijo družbi, to je vsem drugim skupinam, svoje mezdne zahteve. Monopol ali nasilje je lahko nominalno naperjeno proti profitom, toda v resnici je naperjeno proti vsem drugim delavskim skupinam in je poskus, izkoriščanja teh drugih skupin. Ne more biti dvoma, da gre za poskus izkoriščanja drugih, ako mezdne zahteve presegajo, kar je mogoče vzeti iz profitov in poženjo navzgor cene. Toda tudi če samo izpodjedajo profite, so še vedno poskus, izkoriščati druge delavce, ako profiti niso enakomerno razdeljeni na vse.

Tile odstavki imajo namen, podčrtati, kar bi moralo biti očitno, da namreč izkoriščanje ni samo posledica privatne lastnine na proizvodnih sredstvih temveč kakršne koli nepravilne razdelitve dohodka. In ker je krivica, posebno na tem področju, subjektivna vrednostna sodba, je izkoriščanje samo subjektiven občutek. Kot rečeno, nam marksizem ne pomaga veliko, ker ni znana nobena objektivna metoda, po kateri bi lahko merili vrednost delovne sile ali dela. Načelo "Vsakomur po njegovem delu!" ne pomeni ničesar, ker dela ni mogoče meriti.

V Jugoslaviji, kjer ni privatnih lastnikov v industriji, delavci stavkajo drug proti drugemu in se čutijo drug po drugem izkoriščani. Kardelj to priznava v svoji nedavni brošuri "Nasprotja socialistične lastnine v sodobni socialistični praksi" (1972).

Kot omenjeno, celo popolna demokracija lahko vodi do občutka izkoriščenosti, ker večina lahko vsili svojo voljo manjšini. Samo vlada zasnovana na popolnem

sglasju bi se mogla izogniti takim občutkom, toda verjetno bi bila nesposobna vladati in bi se nedvomno morala posluževati daljnesežnih kompromisov. Dejansko nam demokracija more prinesiti izhod samo, če jo razumemo - tudi na tem področju - kot liberalno demokracijo, če je namreč zasnovana na samo na vladi večine, marveč tudi na spoštovanju manjšin in posameznikov z njihovimi neodtujljivimi pravicami. Biti mora demokracija z umerjenostjo in strpnostjo.

Česar ne more doseči rouseaujevska demokracija, more še manj doseči kakršna koli diktatura. Vsi smo človeški in zato izrabljamo absolutno oblast, če jo imamo, tudi v tem smislu, da dajemo večje materialne pravice sami sebi in svojim prijateljem kot drugim. Kdor koli ima absolutno oblast, lahko dodeli sebi, kar koli hoče, najsi je formalni lastnik ali ne.

Oblast in lastnina

Če odpravimo privatno lastnino na produkcijskih sredstvih, mora nekdo opravljati funkcije lastnikov. Zdelo se je povsem naravno, da naj bi to bila država, posebno ker je bil namen, tržišče ukiniti, tako da bi vlogu uglaševalca gospodarskih dejavnosti moral prevzeti centralni plan.

Samo dejstvo, da mora država pod takimi pogoji upravljati s celotno gospodarsko mašinerijo, ogromno dodaja njeni moči. Toda to ni vse; ker je prevladalo mnenje, da se bodo lastniški razredi upirali novi ureditvi iz sebičnih razlogov, je vlada dobila diktatorska pooblastila v imenu "proletariata," da bi tako zatrla kapitaliste, ki so se domnevno upirali.

Več kot to: zapeljani po marksistični filozofiji zgodovine, so si novi vladarji domišljali, da so v posesti "končne resnice," in da vedo, kaj je dobro za ljudstvo. Ker je večina med njimi imela zelo majave predstave o tem, kaj je "znanost," seveda niso mogli misliti, da je znanost trajno iskanje resnice, ne pa dokončno znanje o vsem. Utvarjali so si, da je njihova politika zasnovana na znanosti, in so se imeli za nekakšne polbogove, katerih delo je takega pomena za človeštvo, da morajo biti popolni gospodarji nad stvarmi in ljudmi v svoji deželi. To prepričanje skupaj z Leninovim moralnim naukom, da je upravičeno, kar koli služi revoluciji, to je novi oblasti, ni vodilo samo do zlorab, marveč do neverjetnih zločinov.

Toda celo če skušamo ocenjati stvari, ne po tem, kakšne so ali kakšne so bile, temveč po tem, kakšne bi mogle biti, zveni vendar precej nevarno, če osredotočimo vso gospodarsko oblast v rokah vlade, celo demokratično izvoljene vlade, ki ni obremenjena z "dokončno resnico" in Leninistično moralno. Politična filozofija je dolgo vztrajala na tem, da ni dovolj, da je vlada demokratično izvoljena, temveč da morajo biti za njeno moč tudi omejitve in protiuteži v obliki delitve oblasti in deklaracij človeških pravic. Če že moramo ekonomijo upravljati iz enega centra, morda ne bi bilo slabo, če bi uvedli neodvisno telo, ločeno od politične oblasti, da bi usmerjalo in upravljalo gospodarstvo.

Toda celo taka ureditev bi posameznikom utegnila izgledati prava mora. Če centralni organ usmerja

vse gospodarsko življenje v kaki državi, je osebna iniciativa prebivalstva omejena v taki meri, da more odmrati. Med najhujšimi občutki v centraliziranem gospodarstvu je tisti, da nikomur ni dovoljeno izboljšati svojega položaja, celo če bi bilo to mogoče brez škode za druge ali bi jim, nasprotno pomagalo. Različnost nadomesti enolikost. Osebna sfera je tako okrnjena, da je mogoče govoriti o gospodarskem totalitarizmu, celo če ni političnega.

Lastnina more biti tudi takorekoč podaljšek človeške osebe, celo potreben za obstanek. Naj navedemo romantičen primer: na divjem Zahodu je bil konj tako nujno potreben za preživetje, da so konjske tatove kaznovali kot morilce. Nekaj podobnega velja celo danes: oblast ne more imeti dežele povsem v rokah, dokler imajo vsaj nekateri neodvisna sredstva in lahko vsaj gospodarsko branijo sebe in druge pred njo. In samo kdo, ki verjame, da so vladajoči lahko v posesti absolutne resnice in absolutne morale, bo zahteval, naj ima vlada absolutno oblast.

Seveda, ko omenjamo lastnino v tej zvezi, moramo ločiti med proizvajalnimi sredstvi in lastnino za porabo. Toda če priznamo, da ščiti osebno področje ljudi, ako so vsaj nekateri med njimi gospodarsko neodvisni od države, ni nobenega razloga za domnevo, da je boljše, če ljudje nalagajo svoje bogastvo v luksuzne dobrine, kot če ga vlagajo v proizvodne naprave.

Te dni pogosto srečujemo napade na lastnino na splošno. Ameriški protestniki so obtoževali vlado, da stavlja lastnino pred ljudi, in so iz tega nekako zaključevali, da je nasilje proti lastnini upravičeno. Meni ni razumljivo, zakaj naj bi bilo upravičeno samovoljno uničevanje bodisi ljudi ali njihovih proizvodov - lastnine. Nasilje proti lastnini se more zdeti upravičeno samo ljudem, ki tudi trdijo, kakor je storil eden izmed obtožencev na chicaškem procesu v zvezi z demokrasko konvencijo, da je "delo opolzka beseda." Če koga družba tako razvadi, da mu ni treba delati, čudno, da ne spoštuje dela drugih.

Uspešnost in centralizem

Vprašanje ni samo, ali državna lastnina pod centralno upravo pretirano centralizira oblast, temveč tudi ali ima taka ureditev prednosti za gospodarsko učinkovitost. Komunisti so vedno upravičevali osredotočenje oblasti v svojih rokah s tem, da so napovedali, da bo to privedlo do obilja dobrin.

Marx sam je zapisal: "Zatorej bodo stroji imeli povsem drugačne možnosti v komunistični družbi, kot jih imajo v kapitalistični." In Engels je kot odmev napisal v "Anti-Duehring": "Na sedanji stopnji razvoja proizvajalnih sil (kasno 19. stoletje!) bi porast produkcije, ki bi ga omogočila socializacija proizvajalnih sil s tem, da bi odpravila vse zavire in motnje zaradi kapitalističnega načina produkcije in razmetavanja produkcije in produkcijskih sredstev, zadostoval, da bi skrajšali delovni čas na zelo kratko dobo, vsaj s sedanjega stališča, če bi vsi sodelovali v proizvodnji."

Ob prednosti, ko jo človek ima, ko gleda časovno nazaj, se moremo vprašati, kaj sta Marx in Engels pravzaprav pričakovala, da se bo zgodilo, ko bo vse podru-

žabljen. Če je človek zadirčen, bi lahko trdil, da sta si utvarjala, da bo ukinitve obresti privedla do čudovitega razmaha investicij. Seveda je bila posledica ukinitve obresti, da so sredstva za investicije morali zbirati na kak drug način, da je bila ukinitve takorekoč vabilo, naj investicijska sredstva razmetavajo in da je dala delavcem, ki delajo z veliko kapitala, prednost pred delavcem, ki ga uporabljajo le malo.

Morda sta si utvarjala, da bo država lahko investirala mnogo več kot privatni kapitalisti. To je dejansko lahko storila, toda seveda samo s tem, da je omejila potrošnjo, posebno potrošnjo kmetov, ki so v nekem razdobju stradali, zaradi česar je kmetijstvo zašlo v popolno zmedo. Seveda obširne investicije še ne pomenijo nujno maksimalizacijo proizvodnje. Jugoslovanski ekonomist Rudolf Bičanić je dejal sredi petdesetih let: "Če bi investirali manj, bi producirali več, ker bi bili investirali boljše."

V začetku so socializirana gospodarstva doživljala impozantne stopnje rasti, toda kasneje so tamošnji ljudje in opazovalci od zunaj začeli razumevati, da rast, merjena fizično, pomeni zelo malo. In rast je bila merjena fizično, ker so bile cene zamrznjene in niso tvorile zveze s povpraševanjem. Produkcija brez zadovoljevanja potreb je pa seveda brez smisla, kar je Marx sam vedel najboljše, saj je stalno poudarjal proizvodnjo za uporabo.

Brez dvoma so socialistične države dosegle marsikaj, toda v 50 ali 30 letih bi bile lahko dosegle prav toliko ali celo več s polovico navora, če bi delovale na pametnejši način. Sovjetski matematik Kantorovič je izračunal, da bi Sovjetska zveza mogla proizvajati 30 do 50 odstotkov več z istimi sredstvi, če bi jih boljše razporedila.

BOŽIDARJU VLAJIČU V SPOMIN

Po vojni sem bil nekajkrat v Beogradu, da bi tam obiskal srbske politike, s katerimi so slovenski demokrati hoteli ostati v stiku. Bil sem tudi pri Milanu Grolu. Toda ko sem potem govoril s starim advokatom Brano Milenkovičem, članom glavnega odbora demokraskе stranke, mi je ta dejal - "Da, da, toda naš pravi predstavnik je Boka Vlajić v Londonu."

Tega se spominjam danes ob njegovi smrti, kakor sem se pogosto spominjal prej, ko sva se od časa do časa videvala. Božidar Vlajić je bil zares človek, ki je vzbujal spoštovanje, politik stare poštene šole. Skoro bi bilo mogoče reči, da je bil za smer, v katero sta krenila politika in življenje po prvi svetovni vojni, preveč tankočuten, izobražen in preišljen.

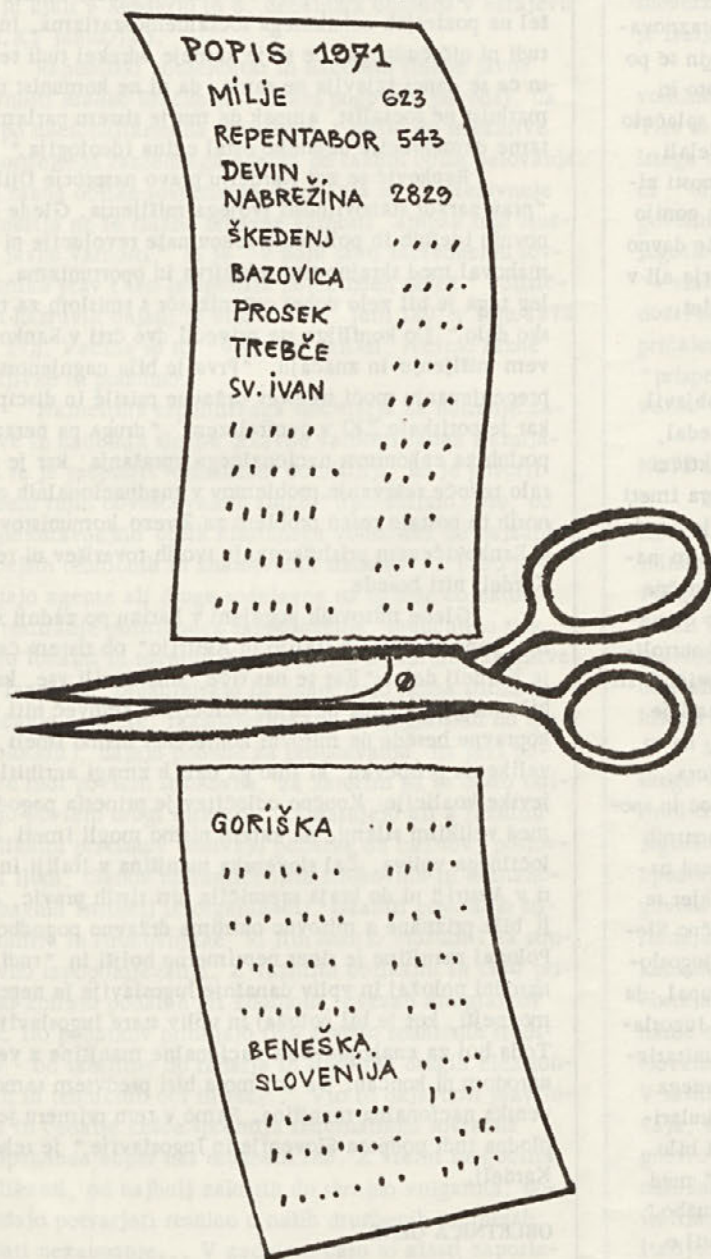
Prav zaradi takih svojih odličnosti današnji jugoslovanski režim ne bi vedel kaj z njim početi, celo če bi Boki Vlajiću moglo kdaj priti na misel, da bi si želel vrniti. Ostal je v tujini do smrti in s filozofsko mirnostjo pretresal v pogovorih in spisih vprašanje, kako pomagati Srbiji in Jugoslaviji.

L. S.

(Zakaj B. Vlajić ni reorganiziral Demokraskе stranke v emigraciji ampak je pristopil k 'Oslobodjenju'? Na to vprašanje odgovarja D. Tošič, urednik Naše reči, v posebnem članku, ki smo ga zaradi pomanjkanja prostora morali odložiti do julijske številke. Ur.)

MAKS TOBOLJEVIČ: IZ POPISNE KROJAČNICE

'DELO' 21. 2. 1974

AKIM

— Italijanski državni statistični urad (ISTAD) je objavil rezultate ljudskega štetja v letu 1971 — brez narodnostnih podatkov z Goriškega in Beneške Slovenije

Albert Papler:

ČRTOMIR V DANAŠNJEM JEZIKU

Problema po vprašanju ne zakriva,
poudari referat tovaršem zbranim:
»Ne meč, na vrsti je alternativa!

Prehrabnih artiklov malo hranim,
naš splošno ljudski spor vsega ne zmoro,
kapitulirati nekje ne branim;

komur so perspektive temne zore
mednarodni reakciji enake,
do jutra direktivo čakati more.

Od zgoraj apeliram na junake,
na TOZD in POZD, ki se vkloniti noče.
Frontalna motnja stresa že oblake;

sovrag migriral bo v svoje koče,
le mini sektor je tje do goščave,
zdaj emigrirati nam je mogoče!

Neuvrščeni vsi otroci Slave,
neangažirani naj nje sinovi
si amandmane volijo, postave!

Ak interesnih skupnosti bogovi
naklonijo stečaje v banke krili,
manj strašen je zapor kot revni dnovi!

Osveščeno soglasen vsak v tej sili
denarna sredstva in orožje vzame,
oportunistična ni bilo v števil!

V današnjem jeziku

Buren razvoj socialistične samoupravne družbe pogojuje tudi razvoj jezika, kot bi rekli birokrati v Ljubljani. Če bo šlo po njihovo, bomo govorili spakedranščino namesto slovenščine. Vzrok je seveda v totalitarni miselnosti in omejenosti. Kadar si oblast lasti pravico, da določa, kako naj ljudje mislijo, nastane kulturna sivina, ki se odraža tudi v jeziku. Tako je bilo pod Mussolinijem, Hitlerjem in Stalinom. Uboga slovenščina trpi tudi v današnji angažirani slovenski družbi. Rešuje jo humor. Tako je pod sliko brkatega vojščaka, ki s slovarjem tujk sestavlja govor, Albert Papler v ljubljanski *Pavlihi* objavil parodijo Uvoda h Krstu pri Savici.

TOZD je 'temeljna organizacija združenega dela', POZD pa 'pogodbena organizacija združenega dela'. Obe sta stvaritvi nove ustave, ki predpisuje prvo za socialistična podjetja, drugo pa dovoljuje obrtnikom. V začetku tega leta so povsod zelo pridno 'tozdirali', kakor so popolnoma resno rekli. S tem so hoteli reči, da so po podjetjih ustanavljali temeljne organizacije družbenega dela in seveda o njih na dolgo in široko razpravljali.

(ds)

Od meseca do meseca

PRVI MAJ

Prvi maj, praznik dela, so v Jugoslaviji praznovali kar s petimi dnevi počitka; padel je na sredo in se po zakonu praznuje dva dni. Do konca tedna v soboto in nedeljo je tako ostal samo en dan, ko se pač ni splašalo iti na delo. Nekateri so namesto tistega petka delali prejšnjo soboto, drugi se pa tudi za take formalnosti niso zmenili. Parade in podobne otročarije, ki jih gonijo po večini socialističnih dežel, so v Jugoslaviji že davno opustili. Za prvi maj se gre na počitnice na morje ali v hribe ali v tujino, če drugega ne, pa vsaj na izlet.

KARDELJ IMA BESEDO

Za prvi maj je Bogdan Pogačnik v DELU objavil dolg razgovor z Edvardom Kardeljem, ki je povedal, kako je bolj nagnjen k teoretičnem delu kot praktični politiki in da ne hodi rad na razgovore, kjer mora imeti govor ali referat. Kot primer mučnih odločitev je Kardelj navedel "razmerje med svobodo in revolucionarnim nasiljem, ki ustvarja pogoje za razvoj nove socialistične družbe. Vse življenje sem se bojeval za svobodo človeka. Toda če zmagovita revolucija ne bo znala kontrolirati razmerja moči družbenih sil v korist socialističnih sil, se lahko zgodi, da se bo svoboda spremenila v nasilje kontrarevolucije. Kje je tu demarkacijska črta, na to teorija ne more dati nobenega preciznega odgovora; precej več pa lahko dajo izkušnje, največ pa moč in sposobnost idejne in humanistične zavesti revolucionarnih sil, ki nosijo odgovornost za revolucijo in družbeni napredek." Drugi primer je nacionalno vprašanje, kjer se je vse življenje bojeval za "svobodno socialistično Slovenijo v okviru državne skupnosti enakopravnih jugoslovanskih narodov," čeprav je kot mlad komunist upal, da bo socialistična revolucija zajela ves Balkan. V Jugoslaviji so vedno prisotne težnje po centralizmu in unitarizmu, po drugi strani pa "razne oblike reakcionarne nacionalizma, provincialnega, egoistično-partikularističnega in separatističnega tipa," in tudi tu "ni bilo vselej lahko potegniti jasne demarkacijske črte" med reakcionarnimi pritiski "na našo socialistično družbo."

Kardelj je pel običajno slavo Titu in govoril o drugih tovariših. O Milovanu Djilasu je dejal, da je bil "aktiven delavec in zlasti sposoben publicist. Dokler se je držal organiziranega partijskega vodstva, je bil marsikdaj tudi nosilec koristnih, ustvarjalnih, idejnih in političnih pobud. Še več, po svoje smo ga imeli radi zaradi njegove divje iskrenosti in odprtosti, kajti na jezik mu je takoj prišlo vse, kar se je sprožilo v njegovi glavi. Toda prav tu se tudi začena njegova nesreča. Kajti v svojih razmišljanjih in pogledih je bil izredno nestanovit, in zato nikoli nisi vedel, kaj bo mislil jutri." Obenem je bil "zelo ambiciozen človek, kar ga je metalo iz ene skrajnosti v drugo." Med vojno so ga morali odpoklicati iz Črne gore "zaradi njegove osebne odgovornosti za pretirane represivne ukrepe, ki so privedli do nepotrebnega

prelivanja krvi," toda "to ga ni motilo, da je potem, ko je prišel v spor z revolucijo, postal zagovornik neomejene svobode. V prvi povojni dobi smo morali blažiti posledice njegovega radikalizma v dogmatskem urejanju razmer na področju kulture in propagande, to pa ga ni motilo, da se je kasneje, po našem sporu s Stalinom, zelo kmalu znašel na pozicijah nekakšnega socialdemokratizma. In zato tudi ni nič čudnega, če se je kasneje odrekel tudi tega in če se danes izjavlja ne samo, da ni ne komunist ne marksist ne socialist, ampak da mu je sistem parlamentarne demokracije dejansko ostal edina ideologija."

Ranković se zdi Kardelju pravo nasprotje Djilasa "prav zaradi stanovitnosti svojega mišljenja. Glede osnovnih idejnih in političnih tokov naše revolucije ni omahoval med skrajnostmi sektaštva in oportunitizma. Poleg tega je bil zelo dober organizator s smislom za teamsko delo." Do konflikta sta privedli dve črti v Rankovičevem mišljenju in značaju. "Prva je bila nagnjenost k precenjevanju moči sredstev državne prisile in discipline," kar je potiskalo ZKJ v centralizem, "druga pa nerazvit posluš za zakonitost nacionalnega vprašanja, kar je zavrlo tekoče reševanje problemov v mednarodnih odnosih in postalo resen problem za Zvezo komunistov." O Rankovičevem prisluškovanju svojih tovarišev ni rekel Kardelj niti besede.

Glede mirovnih pogajanj v Parizu po zadnji vojni in "poprave meja z Italijo in Avstrijo" ob tistem času je Kardelj dejal: "Kar se nas tiče, smo storili vse, kar je bilo mogoče. Toda ne samo odločilne, temveč niti enakopravne besede na mirovni konferenci nismo imeli, kljub velikemu prispevku, ki smo ga dali k zmagi antihitlerjevske koalicije. Končno odločitev je prinesla pogodba med velikimi silami, na katero nismo mogli imeti odločilnega vpliva. Žal slovenska manjšina v Italiji in zlasti v Avstriji ni do kraja uresničila niti tistih pravic, ki so ji bile priznane z mirovno oziroma državno pogodbo." Položaj manjšine je sicer neprimerno boljši in "tudi mednarodni položaj in vpliv današnje Jugoslavije je neprimerno močnejši, kot je bil položaj in vpliv stare Jugoslavije. Toda boj za enakopravnost nacionalne manjšine z večinskim narodom ni končan. Ta boj mora biti predvsem samo slovenska nacionalna manjšina. Samo v tem primeru je lahko plodna tudi podpora Slovenije in Jugoslavije," je rekel Kardelj.

OBLETNICA OZNE

Varnostna služba je 13. maja praznovala 30-letnico svoje ustanovitve. Leta 1944 na ta dan je Tito podpisal ukaz, s katerim je bila ustanovljena OZNA, oddelek za zaščito naroda. V slavnostnem pogovoru za okroglo mizo, ki ga je DELO objavilo 11. maja, je republiški sekretar za notranje zadeve Marjan Orožen povedal, da za službo državne varnosti "v letu 1973 ni bilo presenečenj, vsaj ne pomembnejših." V isti sapi je dodal: "Ne zanikam pa, da jih ni bilo." Pohvalil se je z uspehi: "Služba državne varnosti skupaj z javno varnostjo je bila minulo leto zelo uspešna pri odkrivanju piscev anonimnih pisem, ki so bila po svoji vsebini naperjena zoper ustavno ureditev, idejno pa so bila na protikomunističnih in protidelavskih pozicijah. Odkriti je uspelo razne oblike spodkopavanja

ekonomskih temeljev družbe in prelivanja družbenih sredstev v privatne roke. Med arabsko-izraelsko vojno smo v nekaj primerih preprečili poskuse opazovanja vojaških objektov, ob čemer je prišlo tudi do praktičnega in tesnega sodelovanja z varnostno službo jugoslovanske ljudske armade." Pri tem je mislil na tista dva Angleža, ki so ju ujeli v Mostarju in 6. decembra obsodili v Sarajevu (gl. KT januarja).

Republiški podsekretar in načelnik službe javne varnosti Branko Bračko je v istem pogovoru povedal, da je po nacionalizmu na Hrvaškem "prišlo do streznitve in ostrejšega razrednega odnosa do raznih oblik delovanja. Na razne oblike sovražnega delovanja se je intezivneje usmerila ne le služba državne varnosti, ampak tudi služba javne varnosti," ki je "v boju proti razrednemu sovražniku prav tako prispevala pomemben delež." Političnih kaznivih dejanj je bilo v 1973. letu 180, v letu 1972 pa 175. Večina so to "verbalni delikti, recimo razne žaljivke in podobno."

Namestnik republiškega sekretarja za notranje zadeve in načelnik službe državne varnosti Janez Zemljarič se je prepustil romantični domišljiji, ko je govoril o delu tujih obveščevalnih služb: "Uporabljajo vse, od najenostavnejših oblik klasičnega vohunstva do najzaprtenejših tehničnih in znanstvenih sredstev... Tako pošiljajo agente ali druge sodelavce na ogled objektov in testiranje političnega razpoloženja, proučujejo tisk, celo lokalni in tovarniški, strokovno literaturo, znanstvene razprave, organizirajo in financirajo razna strokovna srečanja, ankete, raziskovanja (od demografskih do speleoloških), dajejo pobude za proučevanja, na prvi pogled tudi povsem strokovna, za katerim pa se često skrivajo povsem drugi interesi... Sprašujejo ali z različnimi oblikami pritiskov dobivajo podatke od turistov, poslovnih ljudi, članov najrazličnejših strokovnih in kulturno-zabavnih institucij in organizacij. Izrabiti poskušajo študentske in strokovnjake, ki jim nudijo možnosti za strokovno izpopolnjevanje. Z različnimi oblikami in celo pritiski zbirajo podatke pri zdomcih, zvezah emigrantov itd. Do podatkov prihajajo tudi z vrsto tehničnih sredstev - od satelitov do radarja in številnih drugih elektronskih in tehničnih oči in ušes... Vso to dejavnost praviloma in čedalje česče spremlja sistematična sovražna propaganda zoper naš družbeni red. Z vsemi mogočimi oblikami, od najbolj zakritih do skrajno vulgarnih, poskušajo potvarjati resnico o naših družbenih razmerah, sejati nezaupanje... V zadnjem času so zlasti zaposleni z napovedmi o novi ustavi, kongresih ZK, dozdevni boleznih predsednika Tita, kadrovske spremembah, sovjetskih bazah itd. Občasno dobivajo te dejavnosti že kar prave oblike psihološke vojne, ki jo dopolnjuje desetina radijskih postaj in listov v srednji Evropi, ki vse povojno obdobje napadajo naše delovne ljudi in njihove delovne dosežke." Toda Zemljarič je zagotovil, da služba državne varnosti "preprečuje in onemogoča dejavnost tujih obveščevalnih služb in organizacij" ter "preprečuje sovražno dejavnost manjšega dela ekstremnih emigrantskih skupin in posameznikov, njihove diverzantsko teroristične nakane zoper naše ljudi v tujini in doma ter propagandno klevetščino in dezinformacijsko dejavnost."

Tudi generalmajor Milan Daljević, pomočnik poveljnika ljubljanskega armadnega območja, vidi sovražnika za vsakim grmom; armada je "močno napadana z vsemi orožji iz arzenala specialne vojne: obveščevalno, psihološko-propagandno, subverzivno itd. Zato se z lastnim varnostnim sistemom varuje pred obveščevalnimi, subverzivnimi in drugimi sovražnimi vplivi in dejavnostmi," je Daljević povedal DELU.

Za 30-letnico OZNE je Tito podeljeval odlikovanja, v odlikovanjih pa so podelili zlate plakete varnosti. Titu so plaketo izročili na sprejemu v Beogradu 15. maja. Istega dne zvečer je bila v Beogradu akademija ob obletnici "organov in služb varnosti," na kateri je bil glavni govornik Mitja Ribičič. Ta je govoril o razvojni poti jugoslovanskih varnostnih služb in dejal, da so bile vedno "v službi ljudstva." Omenil je tudi udarce, ki jih je doživela revolucija "od tiste strani, od katere jih nismo pričakovali" in rekel, da je bil v boju proti informbiroju "prispevek varnostne službe zlasti v prvih letih zelo velik."

NOTE O TRSTU

Zaradi eksplozije, ki je 27. aprila poškodovala slovensko šolo pri sv. Ivanu v Trstu, so na zunanjem ministrstvu v Beogradu 29. aprila izrazili italijanskemu veleposlaniku "najodločnejši protest." Eksplozijo so označili kot "zločinski napad na fizično varnost in osnovne pravice slovenske narodnostne manjšine" in zahtevali od Italije, naj "sprejme najodločnejše ukrepe" da najde krivce in prepreči ponovitve.

Izmenjava diplomatskih not zaradi samega tržaškega vprašanja se je nadaljevala. Italijansko zunanje ministrstvo je 16. aprila z verbalno noto odgovorilo na jugoslovansko noto od 30. marca (KT maja) in ponovno opozorilo, da "v nobeni določbi mirovne pogodbe ni govora o državni meji, ki bi potekala od Goliča do Sv. Jerneja." Londonski memorandum govori le o demarkacijski črti, tako da "na odseku od Goliča do morja obstaja demarkacijska črta, ne pa državna meja. Zunanje ministrstvo torej težko razume sklicevanje jugoslovanske vlade...na spoštovanje veljavnih sporazumov. V resnici jugoslovanska vlada na protisloven način navaja, da je bila...v celoti določena enotna meja, kar gotovo ne ustreza določilom, vsebovanim v teh mednarodnih aktih." Zavezniška vojaška uprava je vrnila italijanski vladi upravo v coni A, "v kateri suverenost Italije ni prenehala, nasprotno kot trdi jugoslovanska verbalna nota, to pa zaradi tega, ker ni nastal subjekt mednarodnega prava, Svobodno tržaško ozemlje, na katero naj bi bila omenjena suverenost prenešana. Ni torej mogoče razumeti neumestnega namiga o ponovni sprožitvi tržaškega vprašanja." Nota zagotavlja, da je italijanska vlada "vedno spoštovala in namerava spoštovati ozemeljski obseg, kakršen izvira iz teh aktov" in ne bo "sprožila nobene enostranske iniciative." Po udarja pa zahtevo, "da z jugoslovanske strani ne bi načenjali enostranskih iniciativ, kot je ta zadnja z zamenjavo tabel na demarkacijski črti." Končno italijanska vlada izjavlja, da "spoštuje državno mejo."

Namestnik jugoslovanskega sekretarja za zunanje

zadeve Jakša Petrić je 15. maja izročil italijanskemu veleposlaniku G. W. Maccotti odgovor v verbalni noti, ki ugotavlja, da "pomeni zadnja nota italijanske vlade še en poskus, opravičevati napad na ozemeljsko neokrnjivost in suverenost SFRJ" in je kot odgovor "nesprejemljiva", saj se "prav tako popolnoma izmika poglavitnemu vzroku, zaradi katerega je prišlo do krize jugoslovansko-italijanskih odnosov, to pa je trditev... da so integralni deli SFRJ 'italijansko ozemlje'. Jugoslovanska vlada z zaskrbljenostjo ugotavlja, da italijanska vlada ne kaže nobene pripravljenosti, da bi v odnosih z Jugoslavijo opustila politiko, izraženo v zgoraj citiranem stališču," Še več, "z neutemeljenimi pravnimi konstrukcijami in samovoljnim tolmačenjem" skuša "opravičevati svoje, v omenjenih notah izražene teritorialne pretenzije na dele SFRJ."

Jugoslovanska nota se sklicuje na italijansko mirovno pogodbo, ki določa, "da italijanska suverenost nad vsem ozemljem Svobodnega tržaškega ozemlja preneha z dnevom uveljavitve te pogodbe," kar z ničemer ni pogojeno. Po "izrecnih in nedvoumih določilih je z uveljavitvijo mirovne pogodbe ne le nastal 'subjekt menarodnega prava, Svobodno tržaško ozemlje,' marveč ga je italijanska vlada takoj tudi priznala... Iz tega jasno sledi, da je italijanska suverenost na vsem območju STO prenehala z uveljavitvijo mirovne pogodbe in da ob podpisu memoranduma o soglasju ni obstajala... Ker torej tako Jugoslavija kot tudi Italija menita, da sta si pridobili popolno suverenost na svojih zadevnih ozemljih, je jasno, da je meja, ki ti območji deli, državna meja." Londonski memorandum o soglasju "nikjer ne omenja 'demarkacijske črte,' temveč jasno in izrecno govori o meji (boundary)", kar jugoslovanska nota natančno navaja. "Nova meja med Jugoslavijo in Italijo je bila na terenu skupno označena z mejnimi kamni, na katerih piše na eni strani 'FLR Jugoslavija,' na drugi pa 'Republika Italija'. Potemtakem ima postavitev informativnih tabel znotraj svojega ozemlja suvereno dejanje SFRJ, medtem ko je italijanska vlada to vzela kot povod za izražanje svojih ozemeljskih pretenzij." Jugoslovanska vlada "najodločneje zavrača" italijansko oporekanje "ter bo vsak tak poskus imela za grobo vmešavanje z notranje zadeve SFRJ in za napad na njeno suverenost in ozemeljsko nedotakljivost," pravi jugoslovanska nota. Obe gornji noti sta bili objavljeni v Beogradu 15. maja.

TITO O TRSTU

V pogovoru s Titom, ki ga je Bogdan Pogačnik objavil v DELU 25. maja, je beseda nanesa tudi na boj za meje ob koncu vojne. Tito je povedal, da se je na sestanku s Churchillom v Italiji leta 1944 izčrpno pogovarjal o vprašanju Istre in Slovenskega primorja. "Moram reči, da je bil Churchill v tem pogledu precej prožen. Ni hotel veliko diplomatizirati, ampak je odkrito dejal: 'Istro boste dobili vi, Trsta pa ne boste dobili. Dobili boste območje tja do blizu Trsta, toda Trsta vam ne moremo dati, ker je Italija stopila v vojno na naši strani in moramo Italiji kaj dati.'... Sam sem si mislil, da bomo pozneje to reč morda

popravili, da bomo verjetno lahko hitreje prišli v Trst, ko pa ga bomo osvobodili, potem bo to vprašanje rešeno tako, kakor je treba. In tako sem tudi ravnal. Četrta armadi sem zato dal povelje, naj gre v forsiranem maršu proti Trstu, naj ne gleda na Reko, ampak naj gre mimo nje, naj tam pusti del manjših sil in naj prodre v Trst... Tako smo nekaj časa ostali v Trstu, potem pa se je naša vojska morala umakniti. O tem je bilo veliko diskutiranja, veliko nategovanja na diplomatskem polju, kajti Angleži in Američani so zelo podpirali Italijane, da dobe Trst," je rekel Tito.

Pogačnik ga je vprašal, ali se je s Stalinom pogovarjal o Koroški in Avstriji. Tito je dejal: "Od Stalina sem zahteval, da tudi naše čete pridejo v Avstrijo, in sicer v vzhodni del. Tako je tudi bilo... No, prav kmalu za tem je Stalin zahteval od mene, da takoj umaknem čete, ker se je tako dogovoril z zavezniki. In razumljivo je, da smo se morali umakniti iz Avstrije."

SLOVENSKA VLADA

Slovenska skupščina, ki so jo po novi ustavi izbrali po delegatskem sistemu, se je konstituirala 9. maja in za predsednika izvolila dr. Marjana Breclja. Razglasila je izvolitev predsedstva SR Slovenije, ki ga sestavljajo Sergej Kraigher kot predsednik in Tone Bole, Anica Kuhar, Jože Lončarič, Vida Tomšič. Josip Vidmar in Janez Vipotnik kot člani. Po položaju pa sta člana tudi predsednik Zveze komunistov Slovenije France Popit in predsednik Socialistične zveze Slovenije Mitja Ribičič. Za predsednika izvršnega sveta so spet postavili Andreja Marinca. Podpredsedniki izvršnega sveta so Rudi Čačinič, Zvone Dragan in Avgustin Lah; člani pa Mihael Butara (sekretar za narodno obrambo), Anton Fazarinc (sekretar za zdravstvo in socialno varstvo), Jože Florjančič (sekretar za finance), Pavel Gantar (sekretar za delo), Miran Goslar, Vladimir Klemenčič, Marjan Lenarčič, Boris Mikoš (sekretar za urbanizem), Jože Novinšek (direktor zavoda za planiranje), Marjan Orožen (sekretar za notranje zadeve), Drago Petrovič (sekretar za gospodarstvo), Bojan Škrk (sekretar za pravosodje in občo upravo), Miloš Šulin, Franjo Turk (sekretar izvršnega sveta), Ela Ulrih (sekretar za prosveto in kulturo) in Milovan Zidar (sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo).

ZVEZNA OBLAST

Nova skupščina SFRJ se je prvič sestala 15. maja. Zvezni zbor ima 220 delegatov in zbor republik in pokrajin 99 delegatov. Za predsednika skupščine je bil izvoljen Makedonec Kiro Gligorov, za predsednika zveznega zbora Vojvodinec Danilo Kekić in za predsednika zbora republik in pokrajin Slovenec Zoran Polič.

Ob grmenju topov je skupščina 16. maja izvolila Tita za predsednika republike "z neomejenim mandatom." Potem je raglasila izvolitev predsedstva SFRJ, za katerega so posamezne člane imenovala republike in pokrajine. Tito je predsednik predsedstva, a člani so Cvijetin Mijatović iz Bosne in Hercegovine, Lazar Koliševski iz Makedonije, Edvard Kardelj iz Slovenije, Petar Stambolić iz Srbije, Vladimir Bakarić iz Hrvaške, Vidoje Žarković iz Črne gore, Stevan Doronjski iz

Vojvodine in Fadil Hoxsa iz Kosova. Petar Stambolić je bil izvoljen za podpredsednika predsedstva za prvo leto.

Skupščina SFRJ je 17. maja izvolila Džemala Bijedića za predsednika zveznega izvršnega sveta. Podpredsedniki so Dobroslav Čulafić, Miloš Minić, Berislav Šefer in Anton Vratuša. Zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić in za narodno obrambo Nikola Ljubičić sta bila ponovno imenovana na isti mesti. Franjo Herljević je zvezni sekretar za notranje zadeve, Imer Pulja za trg in cene, Momčilo Cemović za finance, Emil Ludviger za zunanjo trgovino in Ivan Franko za pravosodje. Za predsednika zveznih komitejev so bili imenovani: Milorad Birovljević za družbeno načrtovanje, Dušan Ilijević za energetiko in industrijo, Ivo Kuštrak za kmetijstvo, Boško Dimitrijević za promet in zveze, Milan Vukosović za turizem, Stojan Andov za gospodarsko sodelovanje z državami v razvoju, Svetozar Popovski za delo in zaposlovanje, Mara Radić za vprašanja borcev in vojaških invalidov, Zora Tomić za zdravstvo in socialno varstvo, Trpe Jakovlevski za znanost in kulturo ter Muhamed Berberović za informacije. Poleg vseh teh so člani zvezne vlade tudi Mugbil Bejzat, Astan Fazlija, Borisav Jović, Ljubomir Marković, Franjo Nagy, Radovan Bantović, Asen Simitčijev, Vajo Skendžić, Janko Smole in Gojko Ubiparip

Džemal Bijedić je v govoru po izvolitvi dejal, da se bo zvezni izvršni svet "zavzemal za to, da bo stabilizacija ostala steber razvojne politike države" in da se bo "z usklajevanjem gospodarskega sistema z ustavo krepila in razvijala prevladujoča vloga združenega dela v družbeni reprodukciji."

KONGRESI ZK

Vse republiške in pokrajinske zveze komunistov so že do konca aprila opravile svoje kongrese. Na vseh so poudarjali enotnost ZK, obsojali premagani anarho-liberalizem in tehnobirokratizem, zavračali italijanske ozemeljske pretenzije in sprejeli spremembe statotov, po katerih imajo zdaj vsi centralne oziroma pokrajinske komiteje, predsednike, predsedstva, izvršne komiteje predsedstev in sekretarje izvršnih komitejev. Vsi predsedniki so bili ponovno izvoljeni.

Prva je bila ZK Bosne in Hercegovine, ki je na 6. kongresu od 26. do 28. marca izvolila za predsednika Branka Mikulića in za sekretarja Nikolo Stojanovića.

11. konferenca ZK Kosova 29. in 30. marca je izvolila za predsednika Albanca Mahmuda Bakalija, za sekretarja pa Srba Dušana Ristića.

7. kongres ZK Slovenije od 3. do 5. aprila je potrdil staro gardo: France Popit je predsednik, Franc Šetinc sekretar izvršnega komiteja, Vlado Janžič namestnik sekretarja. Člani izvršnega komiteja so Alojz Briški, Majda Gaspari, Ludvik Golob, Miran Potrč, Franc Šali in Igor Uršič. V predsedstvo CK so bili izvoljeni Janez Barborič, Marijan Brecelj, Alojz Briški, Majda Gaspari, Ludvik Golob, Vinko Hafner, Vlado Janžič, Ljubo Jasnič, Sergej Kraigher, Milan Kučan, Boris Majer, Andrej Marinc, Miran Potrč, Mitja Ribičič, Janko Rudolf, Slavko Soršak, Franc Šali, Franc Šetinc, Igor Uršič, Andrej Verbič, in

Janez Vipotnik.

6. kongres ZK Črne gore 4. in 5. aprila je izvolil za predsednika Veselina Djuranovića

7. kongres ZK Hrvaške od 7. do 9. aprila je izvolil Milko Planinc za predsednika in Dušana Dragosavca za sekretarja, ker je bil dotedanji sekretar Josip Vrhovec določen za funkcijo v ZKJ.

6. kongres ZK Makedonije se je vršil v Skoplju od 10. do 12. aprila. Angel Čemerski je predsednik.

15. konferenca ZK Vojvodine 18. in 19. aprila je izvolila za predsednika Dušana Alipića in sekretarja Major Nandorja.

7. kongres ZK Srbije od 23. do 25. aprila je izvolil velik centralni komite s 103 člani. Predsednik je Tihomir Vlaškalić in sekretar Djordje Lazić. "Zaradi posebne politične odgovornosti za stanje v ZK Srbije pred pismom, za slabitev ZK Srbije in nasprotovanje politiki ZKJ" so bili iz partije izključeni bivši predsednik Marko Nikezić, bivša sekretarka Latinka Perović in bivša člana sekretariata Orhan Nevzati in Predrag Ajtić. Zadnji je bil že drugič izključen. Prvič je bil za izključitev odgovoren Ranković. Po Rankovićevem padcu so Ajtića rehabilitirali in ga z velikim priznanjem za značajnost postavili v partijske vrhove.

DESETI KONGRES

10. kongres ZK Jugoslavije se je vršil v Beogradu od 27. do 30. maja in je eden od redkih kongresov jugoslovanske partije, ki se je končal v predvidenem roku. Zahvaliti se morajo organizacijskim sposobnostim Stane Dolanca. Na prvi dan kongresa je Tito imel glavni referat, govorili pa so tudi Veljko Vlahović, Tihomir Vlaškalić, Stane Dolanc, Dušan Petrović, Milka Planinc, Edvard Kardelj, Angel Čemerski, Veselin Djuranović, Džemal Bijedić, Mahmud Bakali, Branko Mikulić, France Popit, Nikola Ljubičić, Miloš Minić in Dušan Alimpić, poleg nekaj manjših članov, tako da se je seja zavlekla pozno v noč. Dva dni so imeli delegati besedo v komisijah. Četrty dan so poslušali poročila komisij in sprejeli 18 resolucij z zvenečimi naslovi kot Boj za nadaljno graditev socialističnega samoupravljanja in naloge ZKJ, Naloge v idejni, organizacijski in kadrovski krepitvi ZKJ, Naloge ZKJ v ljudski obrambi, varnostni in družbeni samozščiti, Neposredne naloge ZKJ pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, ZKJ v boju za mir, enakopravno sodelovanje in socializem, Resolucija o Bližnjem vzhodu, Vietnamu, Kambodži in Laosu, o Čilu, o osvobodilnih gibanjih in o ozemeljskih pretenzijah nasproti SFRJ, izraženih v notah italijanske vlade.

Brez presenečanja je bil Tito izvoljen za predsednika ZKJ "brez časovne omejitve mandata." Potrdili so 165-članski komite, v katerega so izvolili člane republiški kongresi in pokrajinski konferenci. Centralni komite je nato izvolil predsedstvo, v katerem so Roman Albreht, Vladimir Bakarić, Imre Balint, Džemal Bijedić, Jure Bilic, Stane Dolanc, Stevan Doronjski, Rato Dugonjić, Kiro Gligorov, Aleksander Grličkov, Fadil Hoxsa, Edvard Kardelj, Lazar Koliševski, Todo Kurtović, Nikola Ljubičić, Krste Markovski, Cvijetin Milatović, Miloš Minić, Dušan Petrović, Mirko Popović, Dušan Ristić, Jože Smole,

Voja Srzentič, Petar Stambolič, Mika Špiljak, Veljko Vlahović, Josip Vrhovec, Jovan Vujadinović, in Vidoje Žarković. Po statutu so člani tudi predsedniki republiških in pokrajinskih komitejev in sekretar komiteja konference ZK v JLA Džemil Šarac.

Za sekretarja izvršnega komiteja je bil izvoljen Stane Dolanc, za sekretarje pa Jure Bilič, Aleksander Grličkov, Todo Kurtović, Mirko Popović in Vojo Srzentič. Člani izvršnega komiteja so še Ivan Kukoč, Munir Mesihović, Dušan Popović, Dragoljub Stavrev, Ali Shukrija in Dobrivoje Vidič.

POLJOBANKA

Silovita zadeva grabeža \$1,800,000 za katere je bila oškodovana beograjska Kmetijska banka v zapletenih poslih s posrednikoma Milinom in Reisinijem pred dobrima dvema letoma, se je 18. aprila končno iztekla pred beograjskim okrožnim sodiščem na ponovni razpravi, ki jo je odredilo vrhovno sodišče Srbije. Namesto za grabež so obtoženim tokrat sodili zaradi nevestnega poslovanja in kazni so bile primerno nižje. Bivša direktorja Milivoje Kojić in Moric Elazar sta bila obsojena na 5 let ječe, namesto 20 let kot predlanskega novembra. Bivši generalni direktor Boško Tonev je bil obsojen na 3 leta ječe namesto na 5 kot maja lani. Tudi ponovna razprava zadeve ni nič bolj razjasnila in vse kaže, da je bilo zavzemanje za tuje posojilo preko dvomljivih posrednikov za banko nekaj običajnega. Ker ni nihče dokazal, da bi se bili bivši direktorji okoristili z zapravljenimi provizijami \$1.8 milijona, ni bilo osnove za obtožbo grabeža in je ostala le še obtožba nevestnega poslovanja.

BLIZU 10% TUJCEV?

Cenijo da je v Sloveniji zaposleno preko 100,000 delavcev iz drugih republik. Ocene v Ljubljani se gibljejo med 120,000 in 140,000, točnih števil pa ni mogoče ugotoviti, ker se jugoslovanski državljani gibljejo po vsej državi brez omejitev in registracij. Lani je bilo v Sloveniji 70,000 do 80,000 delavcev iz drugih republik, a v tujini je delalo 60,000 Slovencev. Delavci iz drugih republik opravljajo v Sloveniji v glavnem slabše plačana težaška dela. Mnogo jih je med zidarji. Slovenci pa odhajajo v tujino po boljši zaslužek. Ker je v Sloveniji manj otrok in dela več žensk, je na 1000 ljudi 342 zaposlenih, kar je precej nad jugoslovanskim povprečjem 203 zaposlenih na 1000 ljudi.

★KONEC UVODNIKOV S PRVE STRANI:

vanje: "Priznati moram, da se je vaše napovedovanje vremena že kar dobro vpeljalo. Toda po vaših izjavah v časniku Družina smo bili deležni hude kritike, tako da nam ni preostalo drugega kot ta neljuba odločitev o prenehanju sodelovanja..."

Cestnik pravi da v njegovem intervjuju v DRUŽINI ni bilo ničesar protustavnega, a gornji dogodek je zanj dokaz, da "verni in neverni pred narodom nismo enakovrni". Mi bi še dodali, da civilizirani ljudje ne povezujejo vremenoslovja z vero. Kaže da se morajo taki v Jugoslaviji ukloniti onim na vrhu, ki na vse življenje in dogajanje gledajo samo skozi marksistična očala in pri tem zapadajo v take bedarije, ki bi se jim verjetno smejali celo ljudje iz temnih srednjih vekov. In to naj bodo ljudski voditelji?

UREDNIŠTVO

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan